

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΛΙΤΟΥ

Εγγραφή

167/23

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πουλιανός

Κελεφτικοί Διατάξεις

Αντ Γκαϊκούσσι

Αθηνες

telephone

640-620

George Brown.

London

George

Brook

Athenes

με

George Brown

London

England

17364

John
Harris
Telephone
101-101

George

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

*Πρώτη έκδοση 1966
Εκδόσεις Ζητανόπουλου*

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

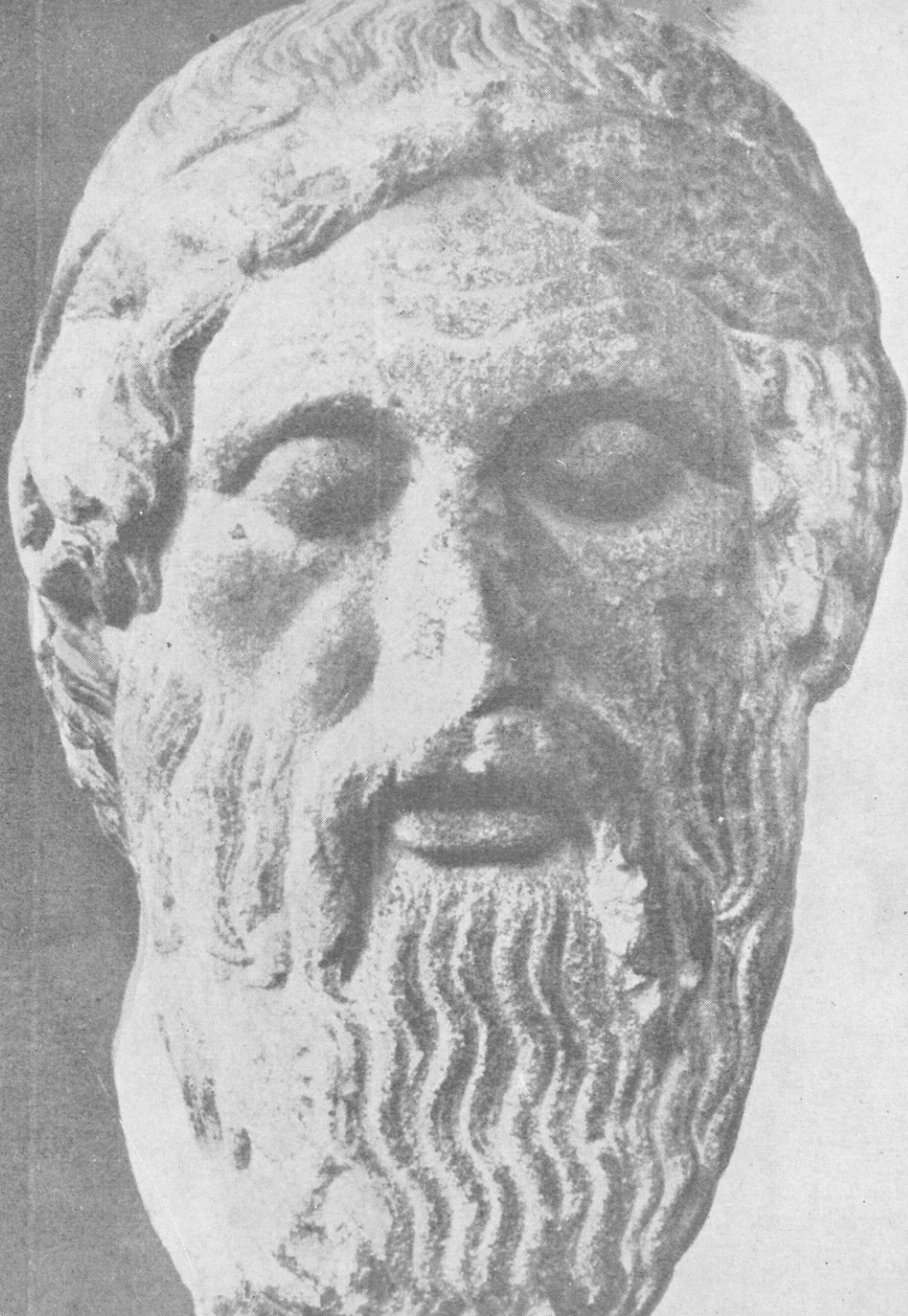
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1961

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαί τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον· ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογία καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποιήσις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσασιν οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινή τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἠρώων ἔπρεπε νὰ γίνονν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικλήσεις ἢ ἀπλῶς ἔποσ.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Ὅττω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἐλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἄφου ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἐλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προ-ἐλληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἄργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρου νθοῦς, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἢ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἢ ὁποῖα ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Εὐξεινίου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θανμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαιῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἑρζίκος Schliemann (1822 - 1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ. ἐ.), αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηρῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὕ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλεῖς εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν δλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἥτοι ὄπλα, σκευὴ, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαίτεράν αἶθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὕ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηρῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀνακτορῶν μὲ θαναμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελεῆς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὅσων εὐμάρειαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π. Χ. περίπου, ὅπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρῶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἥθη ἀπὸ τοῦ Ἀχαιοῦς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον αὐστηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ κέρριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλων εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὁλονὲν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους Ἑλληνικὰς φυλάς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὠνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλλαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτην τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποίησις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατὰκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρυλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἄρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικούς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατάρθρωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προώδεεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρόλους τῶν τολμηρῶν θαλασσιῶν ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαιτέρον ὄνομα *νόστοι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὀδύσσεια, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἐχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικὰς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικὸν τύπον, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἑλλήνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχή ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ἐπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὀμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἐζήσεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρόλον μήτηρ του ἦτο ἡ Κριθηίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίον, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχε ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηροζὸν ζήτημα. Ἢδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετόλπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔτη.

Ἡ πιθανωτέρα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠδ-ἐξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερατὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος .

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἄ ο ι δ ο ι καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδλάς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον τῶν ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων τῶν ἀπαγγέλλοντες ἐπικὰ τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ αὐτοδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργανου καὶ μὲ θερμὴν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὁμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρουν μὲ τὴν ἰδικὴν τῶν καλασθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὀνομάσθησαν ρ α ψ ὀ ι ἰ. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἔντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργανου εἰς τὰς ἐπικὰς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραψωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρως τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχον ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραψωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχογραφίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ραψωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμώζοντα μικρὰ ἔπη (ράπτω = συναρμώζω + φῆδῃ).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκλίησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τούτους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

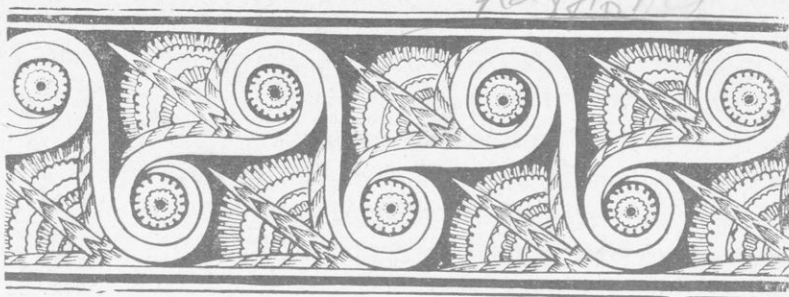
Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια εἰς 24 ἑκάστη μέρη (ραφιδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφιδίαι τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

John Zairkoussi
John Zairkoussi

Athens
telephone
632-546

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκού ἀνακτόρου

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

Διωνυσίου φος

α

*ἀναίρετου
ἀναίρετα*

ο βούφο Ἄνδρα μοι ἔννεπε, *ἄνι* μουσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὄν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.

5

μέρα ἀλλ' οὐδ' ὣς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιοι· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεᾶ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν.

10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

θεοῦ διογενῶς

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
ρίκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου *ἐπισημῶς* κερχόμενον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεάων

σεβασῶς

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι.

ἄλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῶ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, ρυῖδ' ἐνθά πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενείινεν
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.]

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαΐαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης.
 ἔνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθρόοι ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγισθοιο,
 τὸν β' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης·

τῶ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηγύδα
 ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐς ἡμέων γὰρ φασὶ κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγισθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδῶς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἐρμείαν πέμψαντες, εὐσκόπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταιο τίσις ἔσσειται Ἀτρεΐδαο,
 ὀππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἱμείρεται αἴης.

ΧΑΡΑ ΤΗΣ

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἀθρόα πάντ' ἀπέτισεν»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
« ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
καὶ λίγν̄ κείνός γε εἰκοῖτι κείται ἀλέθρω·

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτ' ἄ γε ρέζοι;
ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροσι δαίεται ἦτορ,
δυσμῶρφ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
νῆσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,

Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
μακράς, αἰ γαιῶν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.

τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
ἰέμενος καὶ χαπνὸν ἀποθρόσκοντα νοῆσαι

ἧς γαίης θανέειν ἰμείρεται, οὐδέ νυ σοί περ
ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεύς
Ἄργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ ρέζων

Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσσαο, Ζεῦ; »

20-1-6 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
« Τέκνον ἐμόν, παῖδόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,

ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῶσιν
ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν;
ἀλλὰ Ποσειδάων γαιήοχος ἀσκελὲς αἰεὶ

Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον
πᾶσιν Κυκλώπεσσι.

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων

What day
is today

Good

19-1-1968

Good

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς ^{ἐπιβήσομεν} διδοε περιφραζόμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι. Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντὶα πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος».

27-1-66 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη· 80
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὀλυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμω εἶπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νήγται
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομώωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσι ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς, ^{ἡμῶν}
 πέμφω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἦν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν».) 95

24-2-66 ^{β' ἐπιβήσομεν} Ἡ Ἀθηναῦ ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύς.

96
 ὣς εἰποῦς ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα·
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων αἴζασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὄτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίβον καὶ πρότιθεν, τοῖ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο. good.

2-362 Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὁσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἔλθων 115
 μνηστῆρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχοι καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσοι.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνῳ πασσάμενος μυθήσεται ὅττιό σε χρὴ ».

9-3-68 Ὡς εἰπὼν ἠγεῖθ', ἥ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἔντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἔντοσθεν ἐυζόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 χυτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λιτα πετάσσας, 130

16-3-6 ~~καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρήνης ποσὶν ἦεν~~
 παρ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἐκτοσθεν ἄλλων
 μνηστῆρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνῳ ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθόν,
 ἥδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιοχόμενοιο ἔροιτο. 24. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139

δαιτρὸς δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας 141

παντοίων, παρὰ δὲ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·

κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεῦων.]

Ἐς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα 145

ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε,

τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευαν,

σῖτον δὲ δμωαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,

κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.

οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον.

αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150

μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,

μολπή τ' ὀρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτὸς·

κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν

Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.

ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.] 155

Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,

ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·

« Ἐεῖνε φίλ', ἧ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἴπω ;

τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,

ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, 160

ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὀστέα πύθεται ὄμβρω

κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἧ εἰν ἀλλὶ κῦμα κυλίνδει.

εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,

πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι

ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖο τε ἐσθῆτός τε. 165

νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῖν

θαλπωρή, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων

φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ.

ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·

τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες ; 170

ὀπποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἴθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' ἐν εἰδῶ,
 ἢ νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρῷός ἐσσι

175

ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἄνδρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων ».

✱ Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

180

νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.

νηῦς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλῃος,
 ἐν λιμένι Πείθρφ ὑπὸ Νηΐω ὑλήεντι.

185

ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρῷοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἴ πέρ τε γέροντ' εἴρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἥρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν

190

γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὔτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἴνοπέδιοιο.
 νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου·

195

οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζῶς καταρύκεται εὐρεὶ πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.

αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,

200

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὐ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματα ἔχῃσιν·
 φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῦ τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνῳ, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηνᾶς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω·
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
 οὐκ οἶδ'· οὐ γὰρ πῶ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμεν.
 νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἐκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις ». 220

Τὸν δ' αἶτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μὲν τοι γενεήν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τις δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἐπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
 εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσιν
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρόων, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 230
 « Ἐεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάξ,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιῶντες,
 οἱ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὦδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἧέ φιλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 ἠδὲ κε καὶ ᾗ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·
 οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νῦ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245
 Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἠ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτὴν
 ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσῆδα Παλλὰς Ἀθήνη·
 « ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποικομένου Ὀδυσῆος
 δεύη, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χειῖρας ἐφείη.
 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν 255
 σταίῃ, ἔχων πήληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο —

ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἴη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκηρέας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἐόντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροι τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἦ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὐρίον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἦρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμαῖται γαμέεσθαι, 275
 ἀψ' ἵτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἦ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἴπησι βροτῶν ἦ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἦ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισιν. *good*
 2-4-68
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὅς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μὴδ' ἄτ' ἐόντος, 290
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν

σῆμά τέ οἱ χεῦναι καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖζαι
πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μῆτέρα δοῦναι

14-86 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
ὄππως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσιν

295

κτεινης ἢ δόλφ ἢ ἀμφαδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἔσσι. *εἰναι αἰ*
ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ ^{ἦρ δὲ} πατέρα κλυτὸν ἔκτα ;

300

καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλόν τε μέγαν τε,
ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.

αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
ἦδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώουσι μένοντες·
σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων». *αἰ*

305

71 μ. (Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
« Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
ὥς τε πατήρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδοῦσιν »).

310

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
« Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο.
δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
αὗτις ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς »).

315

Ἡ μὲν ἄρ' ὥς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
ὄρνις δ' ὥς ἀνόπαια διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ
θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἐ πατρὸς

320

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἶσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φώς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνις τῆς Πηνελόπεια.

Τοῖσι δ' αἰδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδεν
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσεται οἷο δόμοιο,
οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο διὰ γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρεϊάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·

ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη ^{ῥα} ^{χλ}
δακρύσασα δ' ἔπειτα προσήυδα θεῖον αἰοιδόν·

28-5-28
«Φήμε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς

λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ ^{ῥα} ^{ῥα}
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠύδα·

«Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήρον αἰοιδόν
τέρπειν ὅππῃ οἱ νόος ὄρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδὸί
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς, αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφυστῆσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰδεῖν· 350
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἴστον τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἐς δ' ὑπερῷ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶν
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἠδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὀ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐκαλοῦντο οἱ ἐπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὦ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὠρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ἀσπυρίαν. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεὺς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

ως ἐζήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπῆκοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὁμως αὐθάδειάν τινας ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηρᾶ τότε ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς-Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ ἄρῃ ἐφύρον ἐταξίδευσαν ὅλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλιοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μετὰ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους ἐδγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὸς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τοῦ Ἰλίου καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἰσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμῃ ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μετὰ θυμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν τοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἢ Ἀθηρᾶ — προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπιπέμῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

[Εξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοίχθη εἰς τοὺς νεοαφικθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηράς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου με χρυσόν, με ἤλεκτρον καὶ με ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλασαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἡ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεύς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νόμφη Καλυψώ.]

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστήρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνδῶρον καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρχεται εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηναῆς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.]

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἡδὴ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νόμφην Καλυψώ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεισεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νόμφη εὐπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλὴν, 30
 νόστον Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος, ὡς κε νέηται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὁ γ' ἐπὶ σχεδῆς πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἡματί κ' εἰκοστῶ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἱ ἀγχίθεοι γεγάασιν, 35
 οἷ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὧς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἴ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὧς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἴκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπίρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἶλετο δὲ ράβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατύς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἀλὸς ἀτρογέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ·
 τῷ ἕκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἑρμῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' εὐῶσαν, 55
 ἐνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε

ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἕκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν εὐῶσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμῇ
 κέδρου τ' εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει 60
 δαιομένων· ἠ δ' ἔνδον ἀοιδιάουσ' ὀπι καλῇ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαινεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθώσα,
 κλήθρη τ' αἰγείρος τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἐνθα δέ τ' ὄρνιθες ταυσιπτεροὶ εὐνάζοντο, 65

σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλλαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῦ
 ἡμερίς ἠβώωσα, τεθῆλει δὲ σταφυλῆσιν.
 κρῆναι δ' ἐξείης πίσυρες βέον ὕδατι λευκῶ,
 πλησῖαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θηήσαιτο ἰδὼν καὶ τερφθείη φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στὰς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῶ θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὺ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων·
 οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει.
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων,
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·
 « Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.
 αὐδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.
 ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ζείνια θείω ».
 Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δειπνήσε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ,
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἔλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγώ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλευι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἄλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἑκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι οἰζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἱ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἷσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ». 115

‘Ο Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

“Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 148
 ἥ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὅσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· 155
 ἤματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρουσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε διὰ θεάων·
 « Κάμμορε, μὴ μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἤδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ

εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτάρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑφοῦ, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 αὐτάρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εὔματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὔρον ὀπισθεν, 165
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἷ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρηναί τε ». 170

Ὡς φάτο, βίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλειαι σχεδίη περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι 175
 ὠκύποροι περόωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
 μὴ τί μοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεζεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἥ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευοῦσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε 185
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν,
 μὴ τί τοι αὐτῶ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσπ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναίσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων ».

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχλια βαῖνε θεοῖο.

Ἴξον δὲ σπέος ἔς γλαφυρόν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν,
 ἔσθειν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
 αὐτῇ δ' ἀντίον Ἴξεν Ὀδυσσεύς θεοῖο,
 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαι καὶ νέκταρ ἔθηκον.
 οἱ δὲ ἐπ' ὄνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεῶν·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλῃν ἔς πατρίδα γαῖαν
 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
 κήδε' ἀναπλῆσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
 ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ' ἰδέσθαι
 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
 οὐ μὲν θην κείνης γε χερσίων εὐχομαι εἶναι,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πῶς οὐδὲ ἔοικεν
 θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπομειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Πότνα θεά, μή μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
 πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμαρ ἰδέσθαι· 220
 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
 ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
 κῦμασι καὶ πολέμφ' μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ ἀγὴ, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωκεν ἐργαλεῖα, διὰ τὸ κατασκευάσει τὴν σχεδίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὸ κατασκευάσει ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἐπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύος.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου δῖα Καλυψώ,
 εἴματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνιοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλὰ·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύνοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπὶ κλησὶν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, δῖα θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορεύων,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἄγγιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ρινὸν ἐν ἡεροειδέι πόντῳ·
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλῶν. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

« ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσιν ἔοντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πειῖραρ διζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος ». 290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψεν
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λῦτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

« ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν, 300
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰτῦς ὄλεθρος. 305
 τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἱ τότε ὄλοντο
 Τροίη ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὥς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἦματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι· 310
 τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δὲ με λευγαλέω θανάτῳ εἴμαρτο ἀλῶναι ».

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξεν.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ 315
 ἐκ χειρῶν προέηκε μέσον δέ οἱ ἰστὸν ἔαζεν

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθεῖν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἵματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
 ὀψὲ δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδὴς ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβετ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζεε τέλος θανάτου ἀλεείνων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὐρος Ζεφύρῳ εἴζασκε διώκειν.
 Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν βροτὸς αὐδῆεσσα,
 νῦν δ' ἄλλος ἐν πελάγεσσι θεῶν ἕξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσεῖν ἔλεησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴζε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·
 «Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίων·
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἵματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τανύσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπείριοι,
 ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ εἰκυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

« ὦ μοι ἐγὼ, μή τίς μοι ὑφαίνησιν δόλον αὐτε
 ἀθανάτων, ὅ, τέ με σχεδίδης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίησιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ δὴ ἐπὴν μοι σχεδίδην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἦος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὦρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατήρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.

ὥς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠίων θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη·
 ὥς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ' αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὥς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξάπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.

αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὔτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόω κατὰ πόντον,
 εἰς ὅ κεν ἀνθρώποισιν διοτρεφέεσσι μιγῆης.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος ».

Ἔως ἄρα φωνήσας ἴμασεν καλλιτρίχας ἵππους, 380
ἴκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δῶματ' ἔασιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ὦρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλειεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήνευσεν ἢ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἢ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπτόμος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσεν πράγματι νὰ συντριβῇ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσεν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ ὀρηκτικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηρητλημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς κ α ι ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἔμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ζ

Ἔως ὃ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτω ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηγορέοντων, 5
οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. 10
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἄιδόσδε βεβήκει,
Ἄλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἅπο μῆδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα.
βῆ δ' ἕμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἐνὶ κούρῃ 15
κοιμαῖτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πάρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἅπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῦιν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης, 20
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῦ Δύμαντος,
ἧ οἱ ὀμηλικὴ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὦδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ; 25
εἵματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χείρουσιν δὲ πατήρ καὶ πότνια μήτηρ. 30

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφιν·
 καὶ τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύνεαι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσεαι·
 ἦδη γὰρ σε μῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότερνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἣ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ὧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ πόδεσσι
 ἐρχεσθαι· πολλὸν γὰρ ἀπὸ πλυνοί εἰσι πόληρος». 40
 Ἡ μὲν ἄρ' ὧς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι. οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἶθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη· 45
 τῶ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἡμάτα πάντα.
 ἔνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μὲ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἣ μιν ἔγειρεν
 Ναυσικᾶν εὐπέπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἐν ἀγγεῖλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κυχῆσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἣ μὲν ἐπ' ἐσχάρῃ ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπύρφυρα· τῶ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλὴν, ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἣ δὲ μάλ' ἄγχι σταῖσα φίλον πατέρα προσέειπεν·
 « Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἔοντα 60
 βουλὰς βουλεύειν καθαρὰ χροῖ εἶματ' ἔχοντα.
 πέντε δὲ τοι φίλοι υἴες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὲ ἠπυῖοντες, τρεῖς δ' ἠίθεσι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἶματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 «Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχευ· ἀτὰρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 «Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δὲ πίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστῳ ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχουεν
 ἀσκήν ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεται ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἧος χυτλώσαιοτ' σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἧ δ' ἔλαβεν μᾶστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μᾶστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἱ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἴην, ἅμα τῆ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.
 Αἱ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύροεν μάλα περ ῥυπύωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄγρωστιν μελιηδέα· ταὶ δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἶματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95
 αἶ δὲ λεοσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῦ,
 εἶματα δ' ἡελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαὶ τε καὶ αὐτῆ,
 σφαίρη ταὶ δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὖρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισιν·
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἢ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖᾶ τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἢ γ' ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμῆς.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἶματα καλά,
 ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροίτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιτο.
 σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἶ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐζόμενος δ' ὠρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
 «ὦ μοι ἐγώ, τέων αὔτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἶ γ' ὑβρισταὶ τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;
 ὡς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτή·
 νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεια ποιήεντα.
 ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμι σχεδὸν ἀυδήντων ; 125
 ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ». 126

Βῆ δ' ἔμεν ὡς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς, 130
 ὃς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὄσσε
 δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ οἴεσσι
 ἡὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
 μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·
 ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλεν 135
 μίξεσθαι γυμνός περ ἑὼν· χρειῶ γάρ ἴκανεν.
 σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
 τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προύχουσας·
 οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη
 θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140
 στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὃ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεὺς,
 ἦ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρη,
 ἦ αὐτως ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλιχίοισιν
 λίσσοιτ', εἰ δεῖξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.
 ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145
 λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλιχίοισιν,
 μή οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη.
 αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον.

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;
 εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150
 Ἀρτέμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,
 εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἰσκω·
 εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
 τρὶς μάχαρες μὲν σοὶ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κεῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔζοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δῆλῳ δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοῖνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὡς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρυ γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἀγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὀγυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι πω καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γάρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστνυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί πω εἴλυμα σπεύρων ἔχες ἐνθάδ' ἰούσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῖς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή. πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσιν,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δὲ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Νausικάκα λευκώλενος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφροσι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἱκάνεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσσαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπεῖριον ἀντιάσαντα.
 ἄστου δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὖνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν,
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο, 195
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε » .

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ
 ὁδηγία τῆς Νausικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσεν·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἦ μὴ πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἱκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνων βρωσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἐστ' ἀνέμοιοι ». 210
 « Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 κὰδ' δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικαία θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 πὰρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἴματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἦνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ροῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἔλαιον
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθῶν »).

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμπεχεν ὤμοις, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἴματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμήης,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσανα, κὰδ δὲ κάρητος 230
 οὐλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὥς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχέυεται ἀργύρῳ ἀνήρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελεεῖ,
 ὥς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε ὤμοις. 235
 ἔζετ' ἔπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηύδα·

« Κλυτέ μεν, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαίηχεσσ' ὅδ' ἀνήρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισιν·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι.
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἶ γάρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνεν. 245

ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε ».

Ὡς ἔφαθ', αἶ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο
 πάρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικαὰ λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζευῖξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν·

« Ὅρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἵμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρός ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἠγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἐνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσιν,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποζύνουσιν ἔρετμά.
 οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέρτρη, 270

ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περὶ ὠσι θάλασσαν.

τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις ὀπίσσω
 μωμεύῃ· μάλα δ' εἰσὶν ὑφερφίαλοι κατὰ δῆμον·

και νύ τις ὄδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικᾶά ἐπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῇ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἕξει δέ μιν ἡματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καὐτῇ περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαιήκας, τοῖ μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί ». 285
 ὣς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὄνειδεα ταῦτα γένοιτο.
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὄκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα 290
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο.
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλλος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώῃ,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρὸς.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῖχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστὶ, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι εἰοικότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὄκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῇ 305

ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ιδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμωαὶ δέ οἱ εἴατ' ὕπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατρός ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὅ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὤς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρός περὶ γούνασι χεῖρας 310
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἐλπωρῆ τοι ἔπειτα φίλους τ' ιδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σῆν ἐς πατρίδα γαῖαν ». 315

“Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάστιγι φαεινῇ
 ἡμιόνους· αἰ δ' ὄκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' ἐν μὲν τρώχων, ἐν πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἴν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγалоιο·

« Κλυθὲ μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ περ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢ δ' ἐλεεινόν ».

“Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὁ δ' ἐπιζαφελῶς μενείανεν 330
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκρύπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὀ ν κ ν ἄ ν ο ι ο, ἦτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κωνῆν ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κύνες ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἄργυρου, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῖ ἔπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφανα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσαὶ καὶ σκευὴ περὶτεχνα συνεπλήρουν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θαυμαστὸς ἐξετείνετο περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπύς, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ ο σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ εθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσηλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸν λόγον νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἰκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσε ἀμέσως ν' ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίση εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὄλαι αἱ συνήθεις πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνήλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ῦ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγούδησεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραφε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεύς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ᾄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὄλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὄλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολοθῆσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἴλιου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

Ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίακες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωας τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρις οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἀπὸ τὸ Ἴλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπεινότησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

Κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εἶδον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκον ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἄσκον νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε εξαπελεύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θύελλαί τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμάς, ὅπου νέα φοβερότερα δεινὰ ἐπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύως καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἀποκόψας τὰ πρυμνήσια τοῦ ἰδιοῦ τοῦ πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύως εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανάφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάραθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρογον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἢ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τρόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύως. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύως, κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύως, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὰς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεύως κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέαι φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἤλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίσσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεια, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας 59
 ἔλθη καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νόμοιαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ ». 62

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὅταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

ξ

Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε, ἐζήτησεν ἄστυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῶ Εὐμαίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνα-
 κτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖν νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν' ἀναγ-
 γελῆ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν
 τὸν Εὐμαίον.]

π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[1 - 153. Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκρι-
 βές διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὁμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαίον.]

Ἦ ῥα καὶ ᾤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῦ κιῶν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἦλθε· δέμας δ' ἦκτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.
 στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἶδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν· 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἑναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνουζημοῦ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῦ φόβηθεν.
 ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἦλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδὶ ἔπος φάο μηδ' ἐπίκλυθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσασατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἦδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφελλε καὶ ἦβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.
 ἦ μὲν ἄρ' ὧς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεός εἴη.
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρώς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἔληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώωμεν ἱερά

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φεῖδεις δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
« Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις ;
ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμί, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσει, κἀδ δὲ παρειῶν 190
δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμές αἰεῖ.

Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπείθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
ἐξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων 195
θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάασθαι·
οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
ἤλυθον εἰκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
ἣ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,

ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὐτε
ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῖ εἵματ' ἔχοντι. 210

ῥηιδίον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,

ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὦρτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὄφρυσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδν φάος ἡλιόιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἶψα·
 « Ποίη γάρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἡγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225
 « Τοιγάρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θεῶν ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
 νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμεν ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώμεν.
 ἄλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235
 ὄφρ' ἰδέω, ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἄνδρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίξας
 φράσσομαι ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνη ἀνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα· 240
 « ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες, ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δῶ πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστῆρων δ' οὐπ' ἄρ δεκάς ἀτρεκέες οὔτε δῦ' οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσαι ἐνθάδ' ἀριθμὸν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δύο καὶ πενήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστήρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἕασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἕασιν εἰκόσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε δαήμονε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαί τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζευ, ὅ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἢ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἢέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ὕψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένῳ· ὧ τε καὶ ἄλλοις
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὸν κύνα του Ἄργου.
 (Ἐγγράμμος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἰσως Γραμμοδότης
Ἰσως

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περὶ τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ ἐννέπω = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. πλάζομαι = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σκέψις, νοοτροπία. — **ὁ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **ὄν· ὄς ἢ ὄν· εὐός** κτητ. ἄντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ ὄν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατὰκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν**· κτητ. (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (νόομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὤς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὐδ' ὤς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (ἐταῖρος). — **ῥύομαι** = σφίζω. — **ἰέμενός περ' καὶ περ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. ἴεμαι = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἄταστα- λία** = ἀνόητοι πράξεις, ἀμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη+ἔπος = λόγος). — **κατὰ ἥσθιον** = κατέφαγον. **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (νόστος στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα: νόστιμος = γλυκός, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπι- στροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἦμαρ - ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφόμενων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἢ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὅμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμαρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ *νόστον*. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιο σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου *ἀμός* = τίς. πρβλ. οὐδ' *ἀμοῦ*). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**: τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀμόθεν*. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλην. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως πλάγ-
χθη, πάθεν, ἴδεν.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-οι** : σφετέρησι(ν), ἀσασθάλησι(ν), τοῖσι(ν).

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (= ἐντελῶς) -ῆσθιον.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀντωνυμίας : *ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.*

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : ἄστεα, ἄλγεια.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : *Ἡ-ελλιοιο*.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' πρσ. : **ὄς ἢ ὄν** (*εὸς ἐῖ ἐόν*).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιή-
ματος. Κατὰ παλαιότητα παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικα-
λεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιο-
τάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες
ἔζων εἰς τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσα-
λίαν). Ἐπιστεῖετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ
τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας των
ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες*
ἢ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι. Εὐφρέστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυά-
ζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλησιν μὲ τὴν περίληψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον
θὰ διηγηθῇ — **ιέρων** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπρο-
στατεύετο ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ιερὸν πολίεθρον*. —
ὑπερίων : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους
= ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *ὑπεριονίδης* — **κατὰ**
βοῦς ἡσθιον : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ. τῆς Ὀδυσσεΐας.
Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν
ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς
πισθόντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ἀμόθεν*. **αἰπύς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἡδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χορή*). — **πότνια** = σεπτῆ, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (*ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum*). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **δίος** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (*ρίζ. δι - Λατιν. divus - divinus*). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῖλος, βαθουλός (*γλάφω - γλύφω*). — **λιλαίομαι** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πόσις - ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (*ρίζ. ποτ. - προβλ. πότνια*). — **δῆ** = ἦδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων**· *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — **οἱ** = αὐτῶ. — **ἔπεκλώσαντό οἱ** = τοῦ προώρισαν. — **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. 5 *νόστος*. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος**· *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἱ ἄεθλοι** = οἱ ἄγωνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί**· ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί... — **μετὰ** = μεταξῦ. — **οἶσι· ἑοῖς**. — **ἐλεαίρω** = εὐσπλαχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές**· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μενεαῖνον** = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεούς, ἰσόθεος. — **πάρως** = πρίν. — **ἦν (ἐὴν) γαῖαν** = εἰς τὴν χώραν τοῦ

22 - 27. **μετεκίαθε**· *μετακιάθω* = πηγαίνω πρὸς τινὰς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (*τηλοῦ, τῆλε*, προβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην.: *τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.*). — **ἔων** = ὦν. **τοί**· ἀναφ. ἄντων. — **διχθά**· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίαται**· παθ. παρακμ. ρ. *δαίωμα* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δύνει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. α' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἄορ.*). — **Ὑπερίων**· 8. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν, ρ. *ἄνεμι* (*ἀνά + εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἐκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα. — **ἄρνεϊός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαῖς - δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον (*δαίωμα* = χωρίζω. Κυ-

ρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμών). — **παρή-
μενος** = παρακαθήμενος (ἤμαι = κάθημαι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἄλλὰ
βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη
αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὔ, οἶ, ἔ**
(αὐτοῦ - ᾧ ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.**
τῷ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίεται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω** : ἀντιῶν (αντι-
άων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται** : δεδαίεται.

γ) **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως
λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν,
οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν,
μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διε-
σκόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατῶρ-
θωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. —
νύμφη : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς
θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες
κ. ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενείαινεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ
Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις
τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων
μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς
ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νεί-
λου.

28 - 43

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — **τοῖ-
σι** = μεταξὺ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. —
ἀμύμων = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α+ μῶμος). — **ῥά** = ὡς γνω-
στόν. Μόριον ἐγγλιτ. (ἄρα). — **τηλεικλυτός** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστός (*τῆλε + κλύω = ἀκούω*). — **ἔκτανε** = ἔκτεινε (*ρίζ. κτεν- και κταν-*). — **τὸ ἔπος** = λόγος (*ρίζ. Fεπ- εἰ- πεῖν*). — **μετηύδα** = ὠμίλει πρὸς (*αὐδῶ, αὐδή = φωνή*). — **ὦ πόποι** = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως. — **οἶον** = πῶς, μὲ πόσην εὐκολίαν ! — **νύ(ν)** = λοιπόν, ἀληθῶς. — **βροτὸς** = θνητὸς (*ρίζ. μορ - μόρος = θάνα- τος*). — **αἰτι(ό)ωνται** = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — **ἔμμεναι**· ἀπαρεμφ. τοῦ *εἰμί*. — **οἱ δὲ** = ἐνῶ αὐτοί. — **καὶ αὐτοί** = μόνοι των. — **σφῆσιν ἀτασθαλίησιν**· στ. 7. — **μόρος** = μοῖρα (*ρίζ. μερ - μέρος, μερίζω*). — **ὑπὲρ μόρον** = παρὰ τὰ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — **καὶ νῦν** = καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — **γῆμε**· ἔγνημε = συν- εδέθη διὰ γάμου. — **ἡ ἄλοχος** = ἡ σύζυγος (*ἀθρ. α + λέχος = κλίνη*). — **ἄλοχος μνηστῆ** = νόμιμος σύζυγος. — **νοστέω** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (*νόστος, νεοελλ. παλιννοστῶ*). — **εἰδῶς**· μτχ. ἔναντ. — **αἰπὺς ὄλεθρος**· 11. — **πρὸ** = προηγούμενος. — **οἱ**· 17. — **εὐ- σκοπος** = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὀξυδερκής (*εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ*). — **ἀργεῖφόντης** = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (*ἀργός = ταχύς + φαίνω*). — **μνάομαι** = ζητῶ εἰς γάμον (*πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστῆ*). — **ἄκοιτις**· συνών. τοῦ ἄλοχος (*ἀθρ. α + κοίτη*). — **ἡ τίσις** = ἐκδίκησις (*τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ*). — **ἡβᾶω** = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — **ὀππὸτ' ἂν ἡβῆση** = ὅταν ἀνδρωθῇ. — **ἰμείρεται**· ὑποτακτ. ἄορ. ρ. *ἰμείρομαι* = ἐπιθυμῶ. — **ἦς**· κτητ. — **αἶα** = γαῖα, χώρα. — **ἔφατο** = ἔφη. — **φρένες** = νοῦς (*κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώ- ρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς*). — **ἀγα- θὰ φρονέων**· ἔναντ. μτχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — **ἀπέ- τισε**· ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος· ρ. *ἀποτίνω* = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, **-μεναι** : ἔμμεναι (ἔσμεν (*αι*)).

— Γενική ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς **-αο** : Ἄτρειδας, Ὀρέσταιο.

— Χρησις τοῦ **ει** ἀντὶ **ε** (*ἰωνικ.*) : Ἐρμείας ἀντὶ Ἐρμέας.

— Ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. **ε** καὶ **ο** ἀντὶ **η** καὶ **ω** : ἰμείρεται ἀντὶ *ἰμείρηται*.

γ) **πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε** : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμ- φανίζεται ὡς γεννῆτωρ καὶ δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνότεραι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς. — **Αἰγίσθιοι, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δράμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, *ἀμύμων*). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητῆς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἑνὸς θεῖου του καί, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαι** τινα = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς (*γλαυκός* = σπινθηροβόλος + *ρίζ.* *ὄπ- ὄψις, ὄψομαι*). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω**· ἡ σειρά τῶν λέξεων: *κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εὐοικίη*. — **κεῖται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — **εὐοικίως** = ὁ ἀρμόζων. — **ὡς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὅτις** = ὅστις. — **ρέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσηῖ** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαΐφρων** = συνετός. — **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδία. — **δύσμορος** = κακότυχος (*δύσ* + *μόρος*: 34). — **δηθά, δὴν** = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (*παθεῖν*). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περίρρυτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ἴθι** = ὅπου. — **ὄμφαλός** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (*ναός*). — **ὀλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (*ὀλοός* = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ *πένθος* - *πάθος*). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτὸς** = ὁ ἴδιος, ἴδιος του. — **μακρὸς** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω**· 14. — **αἰμύλιος** (καὶ *αἰμύλος*) = γλυκύς. — **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύη. — **ἐπιλήσεται**· μέλλων τοῦ *λήθωμαι* = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ *λανθάνω*). — **αὐτάρ**· 9. — **ἴεμαι**· 6. — **ἀποθρῶ-**

σκω = ἀνέρχομαι (θρώσκω = πηδῶ). — **νοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται**· 41. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ**· 48. — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλακίς σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ**· 32. — **χαρίζομαί τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικειμ. τοῦ χαρίζετο : **τ(οι)** = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ιερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσαο**· ὠδυσάμην = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οἱ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : **τοι - σοι** (πρβλ. Λατιν. tu - tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὖς** : **-ῆος** (-έως), **-ῆι** (-έι), **-ῆα** (-έα) Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς **-αο**· ὠδυσάμην - ὠδύσαο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ **Κρονίων** ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἀρχὼν τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε ἰδικὸν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νῆσω ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηνᾶ τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπωςδὴποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθηες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνεγκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σικινὰς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις « *παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν* », « *Ἀργείων παρὰ νηυσὶ* ».

63 - 79

α) **ἀπαμείβομαι**: ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. — **προσέφη**: ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν. — **νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (*νεφέλη* + *ἀγείρω* = συναθροίζω). — **τὸ ἔρκος** = φραγμὸς· μτφ. *ἔρκος ὁδόντων* = τὸ στόμα (*εἶργω*, *εἰρκτή*, *πολιορκία*). — **ἔπειτα** = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.— **πῶς ἂν λαθοίμην**: τὸ ἂν ἰδυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω. — **περὶ - ἐστὶ**: *περίεμι* = ὑπερέχω. — **νόον**: αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— **περὶ-ἔδωκε** = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — **ἱρά**: *ἱερά* = θυσίαι. — **τοί**: 23. — **γαίηοχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαῖα*+*ἔχω*).— **ἀσκελές**: ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (*ρίζ*, *σκελ* - *σκλη* - *σκελετός*, *σκληρός*).— **Κύκλωπος**: γεν. τῆς αἰτίας.— **χολοῦμαι** = εἶμαι ὠργισμένος (*χόλος* = ὀργή).— **ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (*ἀλαός* = τυφλός): μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στέρησεως σημαντικόν.— **ἀντίθεος**: 21. — **δου** = οὔ. — **ἐκ τοῦ** = ἔκτοτε.— **ἐνοσίχθων** = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (*ἐν* + *ὠθῶ* + *χθών* = γῆ). — **οὐ τι** = οὐδόλως. — **πλάζω** = κάμνω νὰ πλανᾶται (*πλάζομαι*: 2). — **πατρὶς αἴη** = πατρικὴ γῆ. — **ἄγετε**: παρακελευσμ. = ἐμπρός, ἐλᾶτε. — **οἶδε** = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — **περὶ-φράζομαί τι** = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τινος. — **νόστον**: ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανάδου. — **ὄπως ἔλθῃσι** = ὥστε νὰ ἐπανάλθῃ.— **μεθίημι** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — **χόλος** = ὀργή· 69. — **οὐ τι**: 75. — **μὲν** = βεβαίως (*μῆν*). — **ἀντία** = ἀντιθέτως. — **ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (*ἀ* στερ + *ἐκών*). — **ἐριδαίνω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — **οἶος**: 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς **-α** (-ας -ης): *νεφεληγερέτα* (πρβλ. τὰ λατιν. *ἀ* κλίσ. *nauta*, *poeta*).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. **-μεν** (-ειν): *ἐριδανέμεν*

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *αἰεί*: **αἰεὶ**.

γ) **νεφεληγερέτα** : Ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον *νεφεληγερέτα* εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος : *γαίηχος*, *ἐνοσίχθων*. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἡ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ *ἐνοσίχθων* ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος** : Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεῶα διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς Ὀδυσσεΐας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι. — **φίλον (ἔστι)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσαι**· ἐπέξηγ. τοῦ *τοῦτο*. — **πολύφρων** = σοφός, συνेतός (πρβλ. *δαίφρων* 48). — **ὄνδε δόμονδε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (*δέμω* = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης**· 28. — **ὀτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ *ὀτρύνω* = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. — **ῥφρα** = ἴνα. — **ἐυπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (*νη* - ἄμαρτάνω). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον**· ἐπέξηγ. τοῦ *βουλή*. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικὸς (*ρίζ. ταλα* - *τλη* + *φρήν*). — **κε(ν)**· τὸ *δυνητ.* ἢ τὸ ἀοριστολ. *ἄν*. — **ἐγών** = ἐγώ. — **ἔσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσέρχομαι. — **οἶ**· δοτ. κτητ. *οἶ υἰόν* = τὸν υἰόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θείω**· *θῶ*. — **ἀγορῆ** = συνέλευσις (*ἀγείρω*, πρβλ. 63 *νεφεληγερέτα*). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλὴ. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ. Ἄφρ. τοῦ *ἀπόφημι*. — **οἶ**· δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βάδισμα (*εἴλω* = στρέφω + *πούς*). — **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητα. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη : *βάδια στεφανοκέρατα*, **ἡμαθόεις** = ἄμμώδης (*ἄμαθος* - ἄμμος). — **πευσόμενον**· μέλλων τοῦ *πνθάνομαι*, *μτχ. τελ.* — **ἡδέ**· 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

ἐσθλός = ἀγαθός. — **μῖν...ἔχῃσιν** ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ τὰ τὸν λαμπρόνη φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μῖν** (αὐτὸν -ήν -ό).

— Κατάληξις ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστῶτος ὑποτακτ. — **ῃσι** : ἔχῃσι, ἔλθῃσι.

— Εὐφωνικὸν **ν** εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ : **ἐγών**.

γ) **᾽Ωγυγίη** : ᾽Ως ἐπίθετον ἢ λ. ἀγύγιος σημαίνει παλαιότατος, ᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεύς με οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή** : ᾽Ἦδη ἀπὸ τῶν προῖστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' ᾽Ελλῆσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζῃ γνώμη (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : ᾽Ἡ διαθήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διατηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν ᾽Ιθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεῶς, τὴν Πηνελόπην. ᾽Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ομηρος παριστᾷ με τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : ᾽Αχαικὸν κράτος, εἰς τὸ ὅποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος** : ᾽Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέφει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἡδὴ γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν ᾽Ηλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. ᾽Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ ᾽Αλφειοῦ.

96 - 124

α) 96 - 113. **ὥς**· δεικτ. 6. — **ὥς εἰποῦσα** = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς. — **ἔδησατο**· ρ. **δέομαι** - **σῶμαι** = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. **δέω** - **δῶ**. **βῆ-κατὰ** = κατέβη. — **τὸ κάρηνον** = κορυφή (*κάρη* 90). — **αἰξασα**· ρ. **αἰσσω** = πηδῶ (*διάττοντες ἀστέρες, αἰξ*). — **δήμος** = ἡ κοινοποιημένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — **ὁ οὐδός** = τὸ κατώφλιον. — **ἔχω** = κρατῶ. — **ἔγχος** = δόρυ. — **εἶδομαι** = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὥς... **ἡγήτωρ** = ἡγεμών. — **ἄρα** = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — **ἀγήνωρ** = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (*ἄγαν + ἀνήρ*). — **ἔπειτα** = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — **πεσσοί** = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα. — **προπάροιθε(ν)** = ἐμπρός. — **ἦμενοι** = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — **ἡ ῥινός** = τὸ δέρμα, ἡ προβειά. — **ὄτρηρός** = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων. — **μίσγω** = ἀναμειγνύω. — **κρητήρ**· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (*κεράννυμι, κρᾶσις, κρᾶμα*). — **αὔτε** = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ ἄλλο μέρος. — **πολύτρητος** = μὲ πολλὰς τρυπες, πορώδης. — **νίζω** = πλύνω. — **πρότιθεν** = παρέθετον. — **δατέομαι** = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ *δαίομαι* 23, 48).

114 - 124. **πολὺ πρῶτος** = πρῶτος, πρῶτος. — **θεοειδής** = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν. — **ἦστο**· ἦμαι = κάθημαι. — **τετιημένος** = λυπημένος (*τετίημαι*). — **φίλον ἦτορ**· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60. — **ὄσσομαι** = βλέπω (*ὄσσε* = ὀφθαλμοί, Λατιν. *oculus*), *ὄσσομαι ἐν φρεσὶ* = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — **ἔσθλος**· 95. — **εἴ ποθεν ἐλθὼν** = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσι εὐχὴν τοῦ Τηλ. — **μνηστήρων τῶν μὲν** = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων. — **σκέδασις** = διασκορπισμός (*σκεδάννυμι*). — **σκέδασιν θεῖη**· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστήρας. — **δώματα** = ἀνάκτορα. — **τιμῆ** = ἀξίωμα. — **οἴσιν**· κτητ. — **ἀνάσσω** = βασιλεύω, κυβερνῶ. — **τὰ φρονέων** = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς σκέψεις. — **μεθήμενος** = καθήμενος μεταξὺ. — **εἰσορῶ** = βλέπω. — **ἰθὺς** = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — **νεμεσῶμαι** = ἀγανακτῶ (*νέμεσις* = δικαία ἀγανάκτησις). — **δηθά**· 49. — **ἐφεστάμεν** = ἐφεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. ὁρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — **ἔλε**· εἶλε = ἐπίασε, ρ. *αἰρῶ*. — **δεξιτερὸς** = δεξιός (Λατ. *dexter*). — **ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — **ἔγχος** 104. — **μιν φωνήσας** = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — **ἔπεα πτερόεντα** = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — **παρ' ἄμμι** = παρ' ἡμῖν. — **φιλόομαι** = φιλοξενούμαι. — **ἔπειτα** = μετ' ὀλίγον. — **πατέομαι** = γέομαι. — **δεῖπνον** = φαγητόν. — **μυθέομαι** = λέγω. — **ὄττεο** ὄτου = οὔτινος. — **ὄττεό σε χρὴ** = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) **ου** ἀντὶ **ο**: *Οὐλύμπος* - *Ὀλύμπος*.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρ. **-εν** (-εσαν) : *πρότιθεν* (πρὸ(ε) - τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν **ει** ἀντὶ **ε**: *ξεῖνος* (*ξένος*).

— Συναίρεσις **ε + ο** εἰς **ευ**: *δατεῶντο* - (*ε*) *δατέοντο*.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας: **ἄμμι** (*ἡμῖν*).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — **εαι**: *φιλήσεται* (*φιλήση*), *μυθήσεται* (*μυθήση*).

— Ἰωνικὸν **η** ἀντὶ **α**: *κρητήρ* (*κρατήρ*).

— **ἔς**: Ἰων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) **πρόθυρον**: Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον ἀδλὴν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο βωμὸς τοῦ Ἑρκείου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόπυλον, τὴν λεγομένην *αἴθουσαν*. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίων κιόνων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἐνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῆ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ *ὀπαῖον*, διὰ τὸ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὀπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — **χάλκεον ἔγχος**: Τὰ ὅπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφάνισεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαεῖα καὶ ὅπλα, διότι ἦτο

πολὺ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίστε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοί. — **Τάφος**: Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι πειραταί. — **πεσσοί**: Συνήθης τρόπος διασιεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσοὺς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες**: Πιθανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεῶς. — **κῆρυκες**: Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον**: Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119-124 ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

125 - 143

α) ὤς· 96. — ἠγεῖτο = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον. — ἔσπετο· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — ὅτε δὴ = ὅτε πλέον. — ῥα = φυσικά. — ἔσαν· 12. — δόμος· 83. — μακρός· 54. — δουροδόκη = θήκη τῶν δοράτων (δούρον + δέχομαι). — ἐύξος = ὁ τελείως λελεασμένος, στιλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — ταλασίφρων· 87. — εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίση (ἔλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — ὑπό = ὑποκάτω. — λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστράνεται εἰς τὰ καθίσματα (μόνον δοτ. τῆ λιτὶ καὶ αἰτ. τὴν λίτα). — πετάσας· ρ. πετάννυμι = ἀπλώνω. — καλὸν δαιδάλεον· προσδιορ. θρόνον. — δαιδάλεος = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος). — ὁ θρῆνυς = σκαμνὶ διὰ τὰ πόδια. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ὁ κλισμός = κάθισμα χαμηλότερον τοῦ θρόνου (κλίνω). — ποικίλος· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλουμιστός. — ἔκτοθεν = εἰς ἀπόστασιν. — ἀνιάομαι = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὄρουμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφίαλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθεὶς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θεραπευτὴς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι). — προχώω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἢ πρόχος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβηθ-τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά... — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θεραπευτὴς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρειῶν = κρεάτων (κρεῶν - κρεῶν). — πίνακες = πινάκια. — ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφί(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον. — θαμὰ = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). — ἐπώχεται = ἤρχεται κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβανομένης. — οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφί(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήγετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηροῦνια.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικῷ ἀνακτόρου (σκευὴ καὶ ἐπιπλα,), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(*παρηνέω* και *παρηνέω* = *σωρεύω* πλησίον). — *κάνεον* = *καλαθάκι* τοῦ ψωμιοῦ. — *ὁ κοῦρος* = νεαρὸς ἀνὴρ, *παλληκάρι* (*θηλ.* ἡ *κούρη* = *κόρη*). — *ἐπιστέφομαι* = *γεμίζω* μέχρι *στεφάνης*. — *τὸ ὄνειαρ-ατος* = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (*ὄννημι* = ὠφελῶ). — *ιάλλω* = ἀπλώνω. — *ἡ πόσις-ιος* = τὸ ποτόν. — *ἐδητύς* = φαγητὸν (*ρίζ.* *ἐδ* - *ἐσθίω*, *ἐδώδιμος* *Λατ.* *edo*). — *ἐξ ἔντο* = ἀπέβαλον (*ρ.* *ἔημι* = ἀποβάλλω). — *ἔρος* = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — *μεμήλει* = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — *τοῖσιν ἄλλα μεμήλει* = αὐτοὶ ἐστοράφησαν εἰς ἄλλα. — *μολπή* = ἄσμα (*μέλω*). — *ἡ ὄρχηστὺς-ύος* = χορὸς. — *ἀναθήματα* = ἀπαραιτήτα συμπληρώματα. — *δαῖς-δαιτός*· 26. — *ἐν χερσὶ... Φημίω* ἀντί: ἐν χερσὶ *Φημίου*. — *ῥὰ* = *βεβαίως*. — *αἶδω* = ψάλλω. — *ἀνάγκη* = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — *ἦ τοι* = τῷ ὄντι. — *φορμίζω* = *κρούω* τὴν φόρμιγγα. — *ἀνεβάλλετο* = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — *καλόν*· ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : *ἔρος* (*ἔρω*ς).
— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄιδω : *αἶδω*.

γ) **δμωαί** : *δμωαί* ἦσαν αἱ ἐξ *αἰχμαλωσίας* δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ *ἀμφίπολοι*, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνήκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὁμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ᾠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοὶ ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ *Φήμιος*, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς *ἀνεβάλλετο*, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα** : Ἡ *κιθάρα* ἢ ἡ *φόρμιγξ* ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ *Φημίου περικαλλέα*.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοῖατο - πεύθοντο**· ρ. *πεύθομαι* = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πυνθάνομαι - πεύσομαι*).

ἦ καὶ = μήπως καί... — **νεμεσῶμαι** = θυμῶν, προσβάλλομαι πρβλ. 119. — **ὄττι κεν εἶπω** = δι' ὅ,τι θὰ σοῦ εἶπῶ. — **κεν'** τὸ ἀοριστολογ. ἄν. — **μέλει** 151. — **ῥεῖα** = εὐκόλα πράγματα (*ῥήϊδια, ῥάδια*). — **βίOTOS** = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — **νήποινον'** ἐπίρρ. δωρεάν, χωρὶς ν' ἀναποδίδου ἀυτοί. — **ἔδω** = τρώγω· πρβλ. 150. — **δή που** = ἴσως τῶρα πλέον. — **πύθομαι** = σαπίζω. — **ἄμβρος** = βροχὴ. — **ἐπ' ἠπέρου** = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — **εἶν** = ἐν. — **ἄλς - ἄλός** = θάλασσα (*ἄλας, ἀλιεύς, παράλιος*). — **κυλίνδω** = κυλιῶ· ἀντκ. ὀστᾶ. — **εἶγε'** ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν ἔβλεπαν. — **ἰδοῖατο—ἰδοῖντο**. — **ἄρησαιατο—ἄρησαιντο'** ρ. *ἀρῶμαι* = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — **πόδας'** αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **ἀφνειός** = πλούσιος. — **χρυσοῖο—ἐσθῆτος'** γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύματα. — **μόρος** = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). — **θαλπωρῆ** = παρηγορία. — **ἐπιχθόνιος** = ἐπίγειος (*ἐπι + χθών*). — **φῆσιν—φῆ'** ὑποτακτ. τοῦ φημί. — **τοῦ δὲ ὤλετο** = πάντως δι' αὐτὸν ἐχάθη. — **ἄγε** = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76. — **ἀτρεκέως** = χωρὶς περιστροφάς, εὐκρινῶς. — **καταλέγω** = λέγω λεπτομερῶς. — **τίς, πόθεν**, ἀσύνδετον = ποιός, ἀπὸ ποῦ ; — **εἰς** = εἰ = εἶσαι — **πόθι'** ἐν τόπῳ στάσις = ποῦ ; — **τοι** = σοι. — **τοκῆες** = γονεῖς (*τίκτω, τέκνον*). — **εὐχετόωντο ἔμμεναι'** συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· *εὐχετάομαι ἢ εὐχομαι ἔμμεναι* = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — **οὐ μὲν γάρ τι** = διότι πάντως δέν... — **οὐ τι** = οὐδόλως. — **ἐτήτυμον'** ἐπίρρ. = ἀληθῶς (*ἔτυμος = ἀληθής*). — **ἀγορεύω** = λέγω. — **ἦέ-ἦ** = ἦ-ἦ — **νέον'** ἐπίρρ. = νεωστί, διὰ πρώτην φοράν. — **μεθέπω** = ἔρχομαι πρὸς. — **ἔσαι** = εἶ. — **πατρῴος ἔσαι ξείνος** = συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — **ἴσαν** = ἦσαν (*εἶμι*) = ἤρχοντο. — **δῶ** = δῶμα. — **ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων** = ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· *ἀνθρώπων* γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀοριστ. — **ατο**: *πευθοῖατο, ἰδοῖατο, ἀρησαιατο*.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον **εἶν**.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ *εἶμι* : **εἰς** (*εἶ*) ἐγκλινόμενον καὶ **ἔσαι**.

— Παρατατικὸς τοῦ *εἶμι* ἐκ θέματος **ι**: ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολῦτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὑλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος**: Μεταξὺ τοῦ φιλοξενούντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. **Ξένος** λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὄρισμένος. — **ἀτρεκέως**· 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θά σέ πληροφορήσω δι' αὐτά. — **δαίφρων**· 48. — **εὐχομαι εἶναι**· 172. — **ἀτάρ** = αὐτάρ· 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ + ἐρετμὰ = κουπιὰ). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε**· ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν· ἦτοι μὲ ἰδιόκτητον πλοῖον. — **κατήλυθον**· κατήλθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασσωπός καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. — **ἀλλόθροος** = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (ἄλλος + θρόος). — **μετὰ χαλκὸν** = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἴθων** = στιλπνός (αἴθω = καίω, λάμπω (αἴθουσα, αἰθίωψ, αἰθήρ). — **ἦδε**· δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγχυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακρὰν, ἔξω. — **ὕληεις** = δασώδης (ὕλη = δάσος). — **ἔξ ἀρχῆς** = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — **εἰπέρ τε... ἦρωα**· σειρά λέξεων: εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἶρηαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης... — **εἶρομαι** = ἐρωτῶ. — **ἦρως**· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων. — **οὐκέτι**· συναπτ. πρὸς τὸ ἐρχεσθαι. — **ἀπάνευθεν** = μακρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξοχήν. — **πήματα πάσχει**· 49· ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος**· 136. **βρώσις** = φαγητὸν (βιβρώσκω). — **παρτιθεῖ**· παρατίθησι = παραθέτει. **εὐτ' ἂν** = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. **ἐρπύζω**· ἔρω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίαν ἢ ἀπὸ κόπωσιν. — **ὁ γουνός** = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (γόνυ, γωνία). — **ἄλῳ οἰνόπεδος** = ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γάρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του. — **νύ(ν)** = βεβαίως. — **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· **βλάπτονσι κελεύθου** = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του. — **οὐπω... ἄλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — **ζῶδς** = ζωντανός. — **ποῦ** = καθὼς πιστεύω. — **κατερύκεται**· παθητ. τοῦ *κατ-ερύκω*. 14. — **χαλεπός** = σκληρός, κακός. — **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ. — **ἐρυκανόω**· ἄλλος τύπος τοῦ *ερύκω*. — **ὤς** = ὅπως. — **βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι. — **τελέεσθαι**· μέλλ. τοῦ *τελοῦμαι* = ἐκπληροῦμαι. — **οὔτε τι ἔών** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι. — **οἰωνός** = πτηνὸν (Λατ. avis, ο*Φιωνός*). — **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς. — **σάφα** = σαφῶς. — **δηρόν**· δηθά· 49. — **πατρίς αἴη**· 75. — **οὐδ' εἰ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα. — **ἔχῃσι**· ὑποκμ. δεσμὰ καὶ ἀντκμ. τὸν Ὀδυσσεά. — **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον. — **ὥς κε** = διὰ νά... — **στ. 206** εἰς στ. 169. — **εἰ δὴ** = ἐὰν τῷ ὄντι. — **τόσος** = τόσον μεγάλος. — **αἰνῶς** = καταπληκτικά. — **ἐπεὶ θαμά...** Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου. — **θαμά**· 143. — **τοῖον** = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι. — **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι. — **πρὶν ἀναβήμεναι** = πρὶν ἐπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσει. — **ἔβαν· ἔβησαν** = μετέβησαν. — **κοῖλος** = κουφωτός. — **ἐκ τοῦ**· 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ *παράτιθμι* = **παρτιθεῖ**.

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. *ἐλυθ-(ἐλήλυθα)*: **ἤλυθον**.

γ) **οἶνοψ πόντος**: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου. — **ἐς Τεμέσην**: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῶ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της. — **σίδηρος**: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π. Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμιλῆ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην. — **μάντις** : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τoὺς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· ἀνθάα = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**· 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ μὲν** — **αὐτάρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέννησις, καταγωγὴ. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι**· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἦμουν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσα εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἐλλειπτ. ἀόρ.). — **ὄς** = οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου. — **ἔρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάξει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν : ἡ ἐρωτήσις σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μὲν**· βεβ. = πάντως. — **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **ὀπίσω**· χρόν. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προῶρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγείνατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον· 152. — **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετο**· ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον παῦσαι νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰδόν. — **τίπτε**· κατὰ συγκοπὴν : τί ποτε = ἐπὶ τέλους τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — **γάμος** = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του. — ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι. — ὑπερφιάλος· 134. — δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν. — δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσσήσασθαι κεν· 119. — αἴσχεια = ἀπρέπεια. — πινυτός = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213). — μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230 - 251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφρασθῆ ἀκολούθως ὁ Τηλέμ. — ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν. — δῆ = τώρα. — ἀνείρομαι· 188. — μεταλλάω = ἐξετάζω με ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο. — ἀφνειός· 165. — ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος. — ὄφρα· χρον. = ἐφόσον. — ἐπιδήμιος· 194. — ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιάω = σκέπτομαι (μῆτις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιώντες = κάποιοι κακόβουλοὶ θεοί. — αἴστος = ἀφαντος (α + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — ἀκαχοίμη· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνημαι, ἄχ). — δάμη· δάμημι - δάμημαι = ἀφανίζω - ἀφανίζομαι. — δῆμος· 103. — ἦέ· 175. — τολύπευσεν = ἔφερεν εἰς πέρας (τολυπέω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἶ δάμη. — τῷ· δτκ. χρόνου = τότε. — τύμβος = μνῆμα. — ἦδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἑαυτόν. — ὀπίσω· 222. — νῦν δέ· 166. — ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — οἴχεται = ἐφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι). — γόος = θρήνος. κάλλιπεν = κατέλιπεν. — οὐδέ τι = καὶ δέν. — στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω - στενάχω). — οἶον· 13. — νύ· νῦν = τώρα. — τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τέκ - των). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — ὕληεις· 186. — κραναός = τραχύς, βραχυῶδης (κρανίον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων. — μνάομαι· 39. — τρύχω = βασανίζω, φθείρω. — στυγερός = μισητός. — τελευτὴν ποιῶ = δίδω τέλος. — φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα. — διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας τις - τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομείωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : *κάλλιπεν* (*κατ-λίπεν*).

γ) ἔρανος : Συχνάκις οἱ πρῶχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ τὴν συσκευθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρόφιμα. Ὁσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο *εἰλαπίνη*, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — *τύμβος* : Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις *σῆμα*, ἥτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — *Παναχαιοί* : Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἰλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — *ἄρπυιαι* : Προσωποποίησις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — *ἄριστοι* : Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ *βασιλεῖς*. Εἰς πολλὰ ἀχαιϊκὰ κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηνηλόπης. — *Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος* : Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεως.

252 - 278

α) 252 - 271. *ἐπαλαστέω* = ἀγανακτῶ. — *ἐπαλαστήσασα* : τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστῆρων). — *ὦ πόποι!* ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό! — *ἦ δὴ* = πράγματι λοιπόν. — *πολλόν* = πολὺ. — *δεύομαί τινος* = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἢ ἀπουσία του. — *ὄ κε χεῖρας ἐφείη* : ὄς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του· νεοελλην. : θὰ ἔβαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (*ἐφίημι* = ἐπιβάλλω). — *πρῶται θύραι* = τὸ πρόθυρον· 103. — *εἰ σταίη*· ἢ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα... — *ἡ πῆληξ* = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — *δοῦρε*· δυῖν. τοῦ *δοῦρον* = δόρυ. — *τοῖος* = τοιοῦτος. — *νόησα· νοῶ* = βλέπω, γνωρίζω. — *τὰ πρῶτα* = διὰ πρώτην φοράν. — *ἀνιόντα*· χρον. μτχ. *ἄνεμι* = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό. —

οἴχομαι = μεταβαίνω. — **θοός** = ταχύς. — **φάρμακον ἀνδροφόνον** = δηλητήριο θανατηφόρον. — **δίζημαι** = ἀναζητῶ. — **ὄφρα οἱ εἴη** = ἵνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ τὸ ἔχει. — **ἰός** = βέλος. — **χρίεσθαι** = διὰ τὸ ἀλείφει. Τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — **χαλκήρης** = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — **ὁ μὲν ὁ ἴλος**. — **ῥα** = βεβαίως. — **νεμεσίζομαι** = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — **αἰὲν** = πάντοτε. **αἰὲν ἔόντες** = αἰώνιοι. — **φιλέεσκε**· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἠγάπα πάντοτε. — **αἰνῶς** = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — **ὀμιλήσειεν**· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : **εἰ σταίη ὀμιλῶ** = συναντῶ. — **ὠκύμορος** = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — **πικρόγαμοι γενοίατο** = θὰ ἐκαμναν ἓνα πικρὸν γάμον. — **ἦ τοι μὲν** = βεβαίως. — **ἐν γούνασι θεῶν**· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — **ἦ... ἦε**· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα — **ἀποτίνομαι** = ἐκδικοῦμαι· πρβλ. 43 **ἀποτίσεται**· ὑπκτ. μετὰ τοῦ **κεν** = ἄν. — **οὐκί** = οὐχί. — **φράζομαι**· 205, 273. — **ἄνωγα** = προτρέπω· πρκμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — **ὄπως κε(ν) ἀπόσσει**· πλγ. ἐρώτ. ἀπωθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — **εἰ δ' ἄγε νῦν** = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — **ξυνήμι** = ἀκούω προσεκτικὰ, καταλαβαίνω. — **ἐμπάζομαι μύθων** = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

272 - 278. **ἀγορή**· 90. — **ἥρωες**· ἐπίθ. ἠγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — **πέφραδε**· πρκμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρκμ. δηλοῖ, ὅτι ἢ πρᾶξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεῖ. — **ἐπιμάρτυροι** = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — **σκίδναμαι**· σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — **ἄνωχθι**· προστακτ. τοῦ ἄνωγα· — **μητέρα δέ... ἴτω** = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — **ἐφορμαῖται** = παρακινεῖ. — **γαμέεσθαι** = νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον. — **ἄψ** = ὀπίσω. — **μέγα δύναμαι** = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — **οἱ δέ** = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ της οἴκῳ. — **τεύχω γάμον** = κάμνω γάμον. — **ἀρτυνέουσι**· μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — **τὰ ξεδνα** = προικιά· ἴδε πργμ. — **ἔοικε** = ἀρμόζει. — **παιδός**· ἢ παῖς = ἢ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — **ἐπεσθαι ἐπὶ παιδός** = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ **κεν** (= ἄν) : ἢ **κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσσει**.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ **πολύ** : **πολλόν**.

— **κ** ἀντὶ **χ** (Ἰων.) : **οὐκί**.

γ) **ἔχων πῆληκα...**: Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ πῆληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρὰν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρυς. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώοντο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ **ἀσπίς** τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμώνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὁ **ὀμφαλός** (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα). — Τὰ **δόρατα** εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ ξύλου (δόρου = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121, ἔγχος. — Ἡ **Ἐφύρη**: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτιαν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς ὑποθέτουσιν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἠλεικῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τῆς Ἐφύρης τῆς Ἠπείρου διῆλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης**: Υἱὸς τοῦ Μερμερού. Οὗτος ἦτο ἐγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρς μέγα δυναμένοιο**: Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατοῖκε εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρς τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας. — **τὰ ἔεδνα**: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἔδιδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὁμως ἐπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἔθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλήν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω. — **αἶ κε** = ἕάν.— **πίθαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω). — **ἄρσας**· ἀραρίσκα νῆα = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῖον. — **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετος 181). — **ἑείκοσιν** = εἴκοσιν. — **πευσόμενος**· 94. — **δὴν**· δηθά· 120. — **οἰχομένοιο**· 135. — **βροτός**· 32. — **ἡ ὄσα** = φήμη, ἥτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός. — **μάλιστα** = συγχρότατα. — **τὸ κλέος** = ἡ εἶδησις. — **εἴρομαι**· 188. — **ὄς**· δεικτ. — **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος. — **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας. — **βίοντον-νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίσῃ.— ἦ = βεβαίως τότε.— **τρυχόμενος περ**· ἐναντ. μτχ. **τρύχομαι** = ὑποφέρω.— **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεώτος**. — **δῆ** = τότε πλέον.— **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου. — **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδίᾳ. — **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν. — **ἔοικε**· ὑπκμ. **κτερεῖξαι**.

293 - 305. **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω. — **φράζομαι** = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστακτ. — **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε. — **ὄπως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά. — **ἀμφαδόν** = ἐν φανερῷ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μετ' αὐτοὺς (ἀναφανδόν). — **οὐδέ τι** = καὶ οὐδόλως. — **νηπιάας ὀχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω. — **τηλίκος** = τῶσον μικρός. — **αἶω** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά. — **πατροφονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του. — **δολόμεντις-ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις). — **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω). — **ἔκτα**· ἀόρ. τοῦ κτείνω. — **φίλος**· κλητκ. **ἄλκιμος** = δυνατός (ἀλκή = ρώμη). — **ἔσο(ο)**· πρστκ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν - γενε -). — **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω. — **θοή**· 260. — **πού** = ὡς φαντάζομαι. — **ἀσχαλάω**· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι. — **μένοντές με** = ἀναμένοντές με. — **σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151). — **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ. τοῦ εἰμί : **ἔσο**.

— Ἐπικλὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : **ἑείκοσι**.

γ) ἐρέτησιν ἐείκοσιν : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) **ἐεικόσοροι**, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι. — **χαλκοχίτωνες :** ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρίδων καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχειν περισσότερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες. — **σῆμα... κτέρεα :** Ἡ Ἀθηνᾶ συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμῆσθαι τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμῆσθαι αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ τόμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 316. **στ. 306 = 213.** — **ἦτοι =** ὠρισμένως. — **φίλα φρονέων =** ἀπὸ φιλικῆν διάθεσιν. — **ὥς τε =** καὶ καθὼς. — **λήσομαι· 57.** — **ἄγε νῦν·** μὲ παρακλειςμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. — **ἐπιμένω =** μένω ἀκόμα. — **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο =** ἂν καὶ εἶσαι βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου. — **ῥφρα·** τελικ. = ἴνα. — **λοεσσάμενος =** λουσαμένος. — **τεταρπόμενος =** ταρπόμενος· μ. ἄρ. β' τοῦ τέρω μὲ ἀναδιπλ. — **τὸ κῆρ =** ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ φίλος 60. — **κίω =** πορεύομαι· 22. — **χαίρων ἐνὶ θυμῷ =** μὲ χαρούμενη καρδιά. — **τιμήεις =** πολύτιμος. — **κειμήλιον =** πολύτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς ἀναμνηστικὸν (κείμεια). — **ἔξ ἐμεῦ·** ἔξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι =** περισσότερον χρόνον. — **κατερύκω· 14.** — **λιλαίομαι· 15.** μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — **ὁδοῖο =** νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου. — **ὄττι κε·** ὅτι ἂν = ὅ,τι δήποτε. — **ἄνωγα· 269.** — **αὐτὶς ἀνερχομένω =** ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — **δόμεναι·** δοῦναι· ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ. — **φέρομαι =** παίρνω μαζί μου. — **καὶ ἐλὼν =** καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς. — **ἄμοιβη =** ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ῥρνις ὡς =** καθὼς πτηνόν. — **ἀνόπαια·** ἐπίρρ. Κυρίως αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγγίτου (τὸ ὀπαιον). — **διέπτωτο·** διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — **τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ =** εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — **μένος =** τόλμη. — **ἔ =** αὐτόν· (γραμμ. τύπ. 17). — **πάροιθεν =** ἐμπροσθεν, προηγούμενος. — **φρεσὶν ἦσι·** εἰς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του. — **θάμβησεν·** θαμβέω = μένω ἔκθαμβος. — **δίσατο·** οἶομαι = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι. — **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν. — **ἐπώχето**· ἐποίχομαι τινα = πηγαίνω πρὸς τινα. — **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς. — **ὁ φῶς - φωτὸς** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε** + **ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελεῖ, ὄπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὀπαίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν. — **αἰείδω**· — 154. — **περικλυτὸς** = περίφημος (κλυτὸς 300). — **ἦατο**· ἦντο, ἦμαι = κάθημαι. — **λυγρός** = θλιβερός. — **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠγάγησε νὰ ὑποστοῦν. — **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπεράου. — **θέσπις** (θεός + ρίζ. σεπ., πρβλ. ἐννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν. — **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ᾄσμα. — **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε. — **περίφρων** = συνετός. — **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της. — **οἶος**· 13. — **ἅμα** = μαζί. — **στῆ ῥα** = ἐστάθη. — **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας. — **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον. — **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς. — **ποιητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου. — **ἄντα** = ἐμπρός. — **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της. — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ συγκρατῶ. — **λιπαρόν** = λαμπρόν, πολυτελές. — **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω). — **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκάτερωθεν αὐτῆς. — **κεδνός** = προσεκτικὸς, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ. — **θελκτήρια** = ᾄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά. — **κλείω** = κλεῖω, κλεῖζω = ὑμνῶ. — **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἶειδε. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος. — **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε. — **λυγρός**· 327. — **τείρω** = διατρυπῶ, κατὰ τρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά. — **μάλιστα** = περισσότερο ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας. — **καθίκετό με** = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοῖν κεφαλῆν = τοιοῦτον (προσφιλὲς) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρὺ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λιπὸν. — φθονέω = στερεῶ. ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — ὄπη = μὲ ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίουν. — ποθί' ποῦ = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστής = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀροτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεις γίγνεται τινι = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κακὴ μοῖρα. — τήν' δεικτ. = ταύτην. — ἐπικλεῖζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκούοντεςσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηγεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φῶς· 324. — τὰ σά αὐτῆς = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἴστος = ὁ ἀργαλειὸς (ἴσταμαι). — ἡλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἀνδρεςσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστὶ = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ : ντεσσι : ἀκούοντεςσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων : κραδίη (καρδίη).

γ) λυγρὸν νόστον : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — κρήδεμνον : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ φῶδης, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσαγωγὴν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος** : Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί** : Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναοὺς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἢ τις νεωτάτη ἀκουόντεσσι ἀμφιπέληται** : Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἄχροαται προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινήσεως τῆς Ἀθηναῖς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερεῖας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὁμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — **τά τ' ἄλλα** = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — **εὐπλόκαμος**· α 86. — **εἰπέιν**· ἀπρμφ. με σημ. προστ. — **νημερέτα βουλήν**· α 86. — **31** = α 87. — **πομπή** = ὁδηγία, συνοδεία. — **σχεδίη** = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — **πῆμα**· α 49. — **ἤματι εἰκοστῶ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — **ἐρίβωλος** = μὲ πολλοὺς βώλους, εὐφορος (ἐρί = πολ + βῶλος) ἐπιθ. τῆς γῆς. — **ἀγχιθεος** = πλησίον, συγγενὴς τῶν θεῶν (ἄγχι = ἐγγὺς + θεός). — **γέγαα** = γέγονα (ρ. γίγνομαι). — **περὶ κῆρι** = μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδιά). — **θεὸν ὧς**· ὡς θεόν. — **ἄλις** = ἀρκετά, ἄφθονα. — **ἔσθής**· α 165. — **ἐξήρατο**· ρ. ἐξάρωνμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἀπήμων** = ἀβλαβὴς (ἀ + πῆμα). — **λαχῶν**· λαχῶνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — **ληϊς-ίδος** = λάφυρα. — **ἡ αἴσα** =

τὸ μερίδιον. — ὤς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑψόροφος = με ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — διάκτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκὸς (α + μ(β)ροτός). — μίν· α 95. — ἡμὲν -ἦδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καί-καί. — ὕγρη· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (α + πέρας). — ἅμα πνοιῆς = μαζὺ με τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ· ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλω = μαγεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνώω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατὺς = κραταιός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — σεύομαι = ὀρμῶ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἄλός = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἤσυχάζει ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω-ομαι = βρέχω-ομαι. — ἄλμη = ἄλμυρὸ νερό. — ἱκελος = ὅμοιος. — πολέεσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μεσ. φωνήν : ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : ἐσμί - ἐσσί - ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσιν : πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσι).

γ) Σχερὶή : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικὸς, καυχώμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθει). — λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἶσαν : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχών). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — Πιερία : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πρῆμ. σημ.). — πολέεσι κύμασι : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Με τὸ κοινότατον ἐπίθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαινομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έουσαν** = μεμακρυσμένην. — **ένθα**· χρον. — **ίοειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = προς την ξηράν. — **ήιεν**· πρτ. τοῦ **είμι** - **ήει**. — **όφρα**· χρον. = έως ότου. — **σπέος**· α 15. — **τῶ**· αναφορ. **τῶ ένι** = έν τῶ όποίῳ. — **ναίω**· α 51. — **τέτμεν**· α 218. — **έσχαρόφιν**· πτ. γεν. **έσχάρα** = έστία. — **όδμη** = όσμη (**όζω**, **όδωδα**). — **ή κέδρος**· δένδρον όμοιον με την **έλάτην**. — **εύκέατος** = που σχίζεται εύκόλως (**κεάζω** = σχίζω). — **τό θύον**· κυπαρισσοειδές δένδρον με εύῶδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω. — **δαίομαι** = καίομαι (**δάς**, **δανλός**). — **άοιδιάω** = τραγουδώ. Έκτεν. τύπος τοῦ **άειδω** (**άοιδή**). — **ή όψ-όπος** = ή φωνή. — **έποιοχόμενη ιστόν** = πηγαίνουσα έρχομένη εις τον **άργαλειόν της**. — **ή κερκίς** = ή σαίτα. — **ύλη**· α 186. — **τηλεθώσα** = πολύ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' αναδιπλ. τύπος τοῦ **θάλλω**). — **ή κλήθρη** = δένδρον, ή κλήθρα. — **ή άίγειρος** = ή λεύκη. — **τανυσίπτερος** = που άπλώνει τά πτερά της (**τανύω** = τεντώνω). — **εύνάζομαι** (**εύνή**) = κοιμῶμαι· επί πτηνῶν = **κουρνιάζω**. — **ό σκώψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό ίεραξ. — **ή κορώνη** = ή κουρούνα. Λέγεται **τανύγλωσσος**, διότι εκτείνει την γλώσσαν, δια νά φωνάξη· όθεν **τανύγλωσσος** δύναται νά έρμηνευθῆ με τό νεοελλ. **φωνακλού** — **είνάλιος** = θαλασσινός (**έν άλί**). — **τῆσι μέμηλεν** = που άγαποῦν τά τῆς θαλάσσης, **μέλει μοί τι** = με άπασχολεῖ κάτι. — **ή δέ αύτοῦ** = και νά **έδῶ**... — **ή ήμερίς** = κληματαριά. — **ήβώωσα**· ήβάω = είμαι εις την **άκμήν** τῆς ήλικίας μου· ήμερίς ήβώωσα = **κλιμα** θαλερόν. — **τεθήλει**· **θάλλω** = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο**· **τανύομαι** = άπλώνομαι. **έξιείης**· α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = διαυγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναί άλλυδις άλλη** = **έστραμμέναί** ή κάθε μία προς άλλην διεύθυνσιν. — **άμφι** (**έπίρρ.**) = γύρω. — **μαλακός**· δια την πολλήν **χλόην**. — **θήλεον** = **έθασσον**. — **ένθα**· τοπικ. — **έπειτα** = ύστερ' άπ' όλα αυτά, δηλ. άπό την τόσην φυσικήν **καλλονήν**. — **θηήσαιτο**· **θεάομαι** = θεωρῶ μετá θαυμασμοῦ, **θαυμάζω**. — **ήσιν**· κτητ. = **εαίς φρεσίν** = εις την ψυχήν του.

β) Διατήρησις τοῦ **δ** πρὸ τοῦ **μ** **όδμη** (**όσμη**).

— Κατάληξις άρχαίων πτώσεων : **οφι** (**ν**) : **έσχαρόφι** (**ν**), **δακρυόφιν**.

— Αιολικὸς τύπος τοῦ **τέσσαρες** : **πίσυρες**.

γ) **τὴν νῆσον**· α 50, 85. — **πόντος ἰοειδής**: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χρῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — **ἰστὸν ἐποικομένη**: Ἐπειδὴ ὁ ἰστὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατὺς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα — **ὔλη δὲ σπέος ἀμφί...** Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξτε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— *Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερον ἡ ἐντύπωσις τοῦ κάλλους;*

76 - 115

α) 76 - 84. **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἔῷ θυμῷ** = με ὄλην τὴν ψυχὴν του. — **εἰς ἤλυθεν** = ἐμβῆκε μέσα. — **ἄντην ὀρῶ** = ἀντικρύζω. — **οὐδὲ ἠγνοίησε** = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — **δία θεάων**· α 14. — **γάρ τε· καὶ γὰρ** = διότι, ἄλλως τε δέν. — **ἀγνώσ-ῶτος** = ἀγνωστος. — **πέλομαι** = εἰμί. — **οὐδ' εἰ** = ἔστω καὶ ἄν. — **ἀπόπροθι** = μακρὰ. — **ναίει δώματα** = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — **οὐδὲ** = ἀλλὰ δέν. — **μεγαλήτωρ-ορος** = μεγαλόκαρδος (*μέγας + ἦτορ*). — **ἔτετμε**· α 218, ε 58. — **ἔνθα πάρος περ** = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — **στοναχῆ** = στεναγμὸς (*στενάχω, στένω*). — **ἔρέχθω** = σπαράσσω, βασανίζω. — **ἀτρύγετος**· ε 52. — **διερκέσκετο** = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ *δέρομαι = κοιτάζω*). — **λείβω** = χύνω.

85 - 91. **ἔρεεῖνω** = ἐρωτῶ. — **ἰδρύω** = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη. — **φαινός** = φωτεινός, λαμπρὸς (*φᾶος - φῶς*). — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — **τίπτε· τί ποτε** = διατί ἄρά γε. — **χρυσόραπις** = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ράβδον (*ῥᾶπ - ράβδος*). — **εἰλήλουθας** = ἤλθες. **αἰδοῖός τε — φίλος τε** = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς. Συνήθης ἔκφρασις ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — **πάρος**· α 21. — **θαμίζω** = ἐρχομαι συχνά. — **αὔδα**· προστ. τοῦ *αὐδάω* = λέγω (πρβλ. *μετηῦδα, προσηῦδα*). — **φρονέω** = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — **τελέω** = ἐκτελῶ. — **ἄνωγεν** = εἶναι πρόθυμος· α 269. — **εἰ... γε** = ἐὰν βεβαίως. — **τετελεσμένον** = ὅ, τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ, τι

εἶναι δυνατόν νά ἐκτελεσθῆ καί τώρα = δυνατόν. — **ἔπει**· προστ. τοῦ **ἔπομαι**. — **προτέρω** = παρέκει. — **πάρ θείω τοι** = νά σοῦ παραθέσω. — **ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. **ἀμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσασα**· *πίμπλημι* = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἠτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἦσθε**· *ἔσθω - ἐσθίω*. — **ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμύζω, στερεώνω).

97 - 115. **εἰρωτᾶς... θεόν**· σειρά λέξεων : *εἰρωτᾶς* (*σύ*) *θεά* *με θεὸν ἐλθόντα* = εὐὸ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως**· ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής*· α 86. — **ἐνισπήσω**· μέλλ. τοῦ *ἐνέπω*· α 1. — **κέλευαι**· *κέλομαι*· *κελεύω*. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὀμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· *ἄνωγα*· α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (*ἀ+ρίζ*, *σπ-*). — **ἄγχι**· α 157. — **ιερά ῥέζω**· α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κανένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αιγίοχος** = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελθεῖν**· *παρέξειμι* = παραβαίνω. — **ἄλιώ** = ματαιώνω (*ἄλιος* = μάταιος). — **τοι παρεῖναι**· *εἶναι παρά τοι* (*σοι*) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρὸς** = πολυπαθής, δυστυχής (*διζύς* = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἶσα**· ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν**· ἐπιταί. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακράν.

β) Οὐδετ. τῆς ἀναφορ. ἄντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅ,τι).

γ) **ἐν θρόνῳ φαεινῶ σιγαλόεντι** : Ἐπὶ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευῆ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἔνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82 - 84 παριστᾶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβεράν αιχμαλωσίαν του. — **ἀμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεία οὐσία, τὴν ὁποίαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νά τονώνουν καὶ νά τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὄσμῃν τῶν καιομένων κρεάτων. — **αἰγίοχος:** Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἐκρηξίν τοῦ κεραυνοῦ. — **ἄστν Πριάμοιο:** Εἰς τὸ Ἰλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς**· ε 149. — **μεγαλήτωρ**· ε 81. — **πότνια**· α 14. — **ἦιε**· ἦει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω**· μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἄγγελία** = μήνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε**· δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν**· ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατείβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἴβω καὶ λείβω = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἦνδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ.-ἡδύς). — **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *ιαύω* = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, πού τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἤθελεν. — **ἡμαρ**· α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἡ πέτρη** = ὁ βράχος. — **ἡ ἠιών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83 - 84. — **ἄγχοῦ**· ἄγχι α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένε. Κυρίως· ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ - σμόρος). — **μή μοι**· δοτ. χαριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μή... — **δούρομαι** = θρηνώ. — **αἰών**· ε 152. — **πρόφρασσα**· θηλ. τοῦ *πρόφρων* = πρόθυμος (πρὸ + φρήν). — **δούρατα**· δόρυ - δούρατος· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ). — **χαλκῶ**· δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψῃς μετὰ χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη**· ε 33· βλ. κατωτ. πραγματικά. — **ἴκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πρῶρας καὶ πρύμνης. — **πῆξαι**·

ἀπρμφ. ρ. *πήγνυμι* = στερεώνω. — *ύψου* = ύψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας. — *ήεροειδής* = όμιχλώδης (*ήηρ* - *ήέρος* = όμίχλη). — *μενοεικής* = ό άρμόζων, ό άνάλογος με τήν έπιθυμίαν, έπαρκής (*μένος* + *εοικα*). — *ά κεν έρύκοι* άναφ. τελ. πρότασις = τά όποια θά σέ σώσουν άπό τόν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ. — *τό εἶμα-τος* = ένδυμα (ριζ. *εσ-* *εσνυ-μι*, *έννυμι* - *άμφιέννυμι*). — *οὔρος* = οὔριος άνεμος. — *άσκηθής* = άβλαβής. — *αἶ κε* = *έν.* — *μευ* = μου. — *φέρτερος* = άνώτερος. — *κρήναι* κράνια = *δρω*, *έκτελω*.

β) *αἱ* άντι *ει*. Συνήθως *αἶ κε* = *ει*, *άν*, *έν.*

— Τροπή τῶν συμφώνων τῶν *έκθλιβομένων* προθέσεων *ανάλόγως* τοῦ *έπομένου* συμφώνου : *άμ-πέτρησι* (*άνά πέτρησι*) : *κάμμορε* (*κάτ (σ) μορε*).

— Γεν. *α'* προσ. τῆς προσ. άντων. *έγώ* : *μεῦ* και *έγκλ. μευ*. "Άλλοι τύποι : *έμέο*, *έμεῖο*, και *σπαν. έμέθεν*.

γ) *τόν δ' άρ' έπ' άκτῆς εὔρε* : Διά πρώτην φοράν *έμφανίζεται* *έδω* ό *ήρω*ς τῆς *ύποθέσεως* *ένω* *έως* τώρα *μόνον* λόγος *περί* *αυτοῦ* *έγίνετο*. Τόν *παρουσιάζει* *δέ* *ό ποιητής* *εις* *όλην* *τήν περιπαθῆ* *νοσταλγίαν* *του*. — *άρμόζεο εὔρεϊαν σχεδίην* : *Η Καλυψώ* *δίδει* *εις* *τόν Όδυσ.* *γενικώς* *όδηγίας* *πρός* *κατασκευήν* *μιας* *σχεδίας*. *Θά* *συναρμοοθοῦν* *πρώτον* *κορμοί* *δένδρων* (*δούρατα* *μακρά*) *πελεκημένοι* *καλά*, *διά* *ν'* *άποτελεσθῆ* *τό* *σώμα* *σχεδίας*, *τό* *όποϊον* *θά* *έπιπλήρ.* *Κατόπιν* *έπὶ* *τῶν* *συνηρμοσμένων* *κορμῶν* *θά* *στερεωθοῦν* *σανίδες*, *διά* *νά* *σχηματισθοῦν* *δύο* *καταστρώματα* *εις* *τήν* *πρύμνην* *και* *εις* *τήν* *πρῶραν*, *όπως* *έγίνετο* *και* *εις* *τά* *πλοῖα*. *Με* *πολλήν* *ύπομονήν* *ό* *Όδυσσεύς* *έτελειοποίησε* *τήν* *σχεδίαν* *του* *προσθέτων* *ιστόν*, *κεραϊαν*, *πηδάλιον* *και* *ιστία*. *Τήν* *προεφύλαξε* *δέ* *τριγύρω* *με* *πλέγμα* *άπό* *ξύλα* *λυγαριᾶς*, *διά* *νά* *μη* *τόν* *βρέχουν* *τά* *κύματα* (*είκ.9*).

171 - 191

α) 171 - 179. *ρίγιση* : *ρίγιω* = *καταλαμβάνομαι* *ύπό* *ρίγους*, *άνατριχιάζω*. — *πολύτλας* = *πολυπαθής*, *καρτερικός* (ριζ. *ταλ.* - *τληναι* α 87). — *άλλο τι* *κτγρμ.* *τοῦ* *τόδε* = *αυτή* *σου* *ή* *άπόφασις* *είναι* *κάτι* *άλλο*. — *μηδομαι* = *σκέπτομαι* (*μητις*, *πολύμητις*, *μητιῶν* α 234). —

οὐδέ τι = καὶ καθόλου. — **πομπή** = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — **ἦ κέλευαι** ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (*κέλομαι* ε 98). — **τὸ λαΐτμα** = βυθός, χάος· *λαΐτμα* θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν. — **ἀργαλέος** = δύσκολος, σκληρὸς (*ἔργον* = κάτι πολὺ δύσκολον). — **νῆες εἶσαι** (*ἴσαι*) = ἰσόροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι. — **ναῦς ὠκύπορος** = γοργὸν πλεῖον (*ὠκός* = ταχύς). — **ἀγάλλομαι** = χαίρω. — **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός. — **οὐδ' ἂν ἐπιβαίην** = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον. — **ἀέκῃτι**· α 79. — **σέθεν** = σοῦ. — **εἰ μὴ τλαίης** = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (*τλη* - *τλα* - *τολμῶ*). — **μέγαν ὄρκον** = ἐπίσημον ὄρκον. — **πῆμα**· α 49. — **μὴ βουλευσέμεν** = ὅτι δὲν θά...

180 - 191. — **μειδῆσεν**· *μειδάω* - *μειδιάω* = *μειδιῶ*. — **κατέρεξε χεiri** = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι. — **ἔκ τ' ὀνόμαζε** = τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἀφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα. — **ἀλιτρός** = ἀσεβής, διαβωλεμένος ἄνθρωπος = (*ἀλιταίνω* = ἀμαρτάνω, *ἀλιτήριος*). — **ἀποφώλιος** = ἀχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος. — **οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς** (*ἔσσι*) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν. — **οἶον τὸν μῦθον** = τί εἶδους λόγον. — **ἐπιφράζομαι** = σκέπτομαι. — **ἔστω...τόδε** = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο. — **νῦν**· συμπερ. καὶ χρον. = λοιπὸν τώρα. — **κατειβόμενον**· ε 152. — **πέλει** = ἐστί. — **ἄσσα** = ἅττα = ἅτινα. — **μῆδομαι**· ε 173. — **χρειῶ** (*χρεῶ*)· α 225 = ἀνάγκη. — **ἴκω** = *ἰκάνω* = φθάνω, ἔρχομαι. — **ὅτε με χρεῶν τόσον ἴκοι** = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν. — **νόος** = σκέψις, ψυχὴ. — **ἐναίσιμος** = δίκαιος, λογικὸς (*ἐν* + *αἴσα* = τὸ προσήκον). — **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι** = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα. — **θυμὸς σιδήρεος** = σκληρὴ καρδιά. Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικὰ, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχῆ.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἀντων. β' προσ. : **σέθεν, σεῖο, σεῦ** (πρβλ. καὶ *ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ*).

γ) **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων. — **νῆες εἶσαι** : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : **μέλαινοι νῆες, εὐσσελμοι** (σέλιμα = κατὰστρωμα), **κοῖλαι, εἴσαι** κ. ἄ. — **τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ** : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στῆξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεβετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἠγήσατο** ἠγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμα. — **ἴχνιον** = ἴχνας. — **ἴξον** μεικτ. τύπ. ἄορ. α' καὶ β' τοῦ Ἰκω· ἰκάω = φθάνω. — **σπεῖος**· σπέος· α 15. — **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πᾶσα** = παντὸς εἶδους. — **ἔδωδῆ**· ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **ἴζω**· ἀμβτ. = κάθημαι. — **δμῶῆ**· α 147. — **οἶ δ' ἐπ' ὄνειθα**· α 149.

201 - 213. **(ἐ)τάρπησαν**· τέρπομαί· τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — **ἔδητύς, ποτῆς**· α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ των συνομιλίαν. — **διογενῆς** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὔτω δῆ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — **χαῖρε** = νὰ πᾶς στὸ καλὸ. — **ἔμπτῃς** = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψῃς. — **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως. — **γέ**· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — **αἶσα**· ε 40. — **κῆδος**· α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ· **πίμπλημι** = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας : γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὔθι**· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε** — **αὐτόθι**· τὰ δύο συνών. ἐπιπρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνουῖσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσοις τόδε δῶμα**· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — **ἱμειρόμενος**· α 41. — **ἄλοχος**· α 36. — **ἐέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — **αἰὲν ἤματα πάντα**· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού... — **οὐ μὲν θην... εὐχομαι εἶναι**· ἢ σειρά τῶν λέξ. : εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἐκείνης.— θήν = βεβαίως· ἐγγλ. μόριον. — εὐχομαι = καυχῶμαι. — χερείων· χείρων = κατωτέρα. — τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά. — ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας, φυήν· αἰτ. τοῦ κατά τι. — οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν. — οὐδὲ ἔοικεν = οὐτε εἶναι πρόπον. — εἶδος = μορφή, κάλλος. — ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνια· κλητ. τοῦ πότνια· α 14. — χῶμοι = ὀργίζομαι· ἀντικμ. : μοι τόδε. — πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀμεινοτέρη = κατωτέρα. — περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περι = περισσῶς + φρήν). — μέγεθος = ἀνάστημα. — εἰσάντα ἰδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύξῃ κανεῖς. — ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηνελ. — ἐέλδομαι· ε 210. — τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ρίζ. τλα-τλη - τάλας). — ταλαπενθῆς = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. — ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἕνα προσφιλεῖ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαίρει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον. — τῶ = αὐτῶ. — ἄρα = πλέον. — πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐποσβόδωσε. — εἶμα· ε 167. — ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίσεις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). — ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα. — ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σχεδίας. — τὸν ἕτερον = τὸν ἕνα. — ἕτερον δὲ = καὶ ἕνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν. — τὰ ἦα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι). — ὁ κῦρυκος = δερμάτινος σάκκος. — ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα. — μενοεικῆς· ε 166. — οὔρος· ε 167. — προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω. — ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. με

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρὸς** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω). — **πηδαλίω'** συναπτ. πρὸς τὸ ἡμενος. — **ιθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ὄψέ** = ἀργά. — **ἐπίκλησιν'** αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεῶ** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἴη'** α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερμωρ -, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τὴν'** ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα'** α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη'** ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σιόοντα'** κτηγμ. = ὡς σιόα. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου... — **ἄγχιστον'** ἐπίρρημα ἄγχι' α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο'** εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ῥινὸν** = ἡ ἀσπίς. — **ἐν ἡεροιεδεί πόντω'** συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρυὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες**: Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολὴ τῶν γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. — **ὁ Βωώτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἄρκτου, τοῦ ὁποῖου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἄρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος**: Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἄρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἄμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὄρατος καὶ διὰ τοῦτο ἡ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὀκεανόν. — **Ὠρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουν τὰ κωνικὰ καύματα. — **Ὀκεανός**: Ἡ μεγάλη ἑκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἄρκτον;

282 - 312

α) 282 - 290. **τὸν δὲ ἶδε**· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — **ἀνιών**· α 259. — **κρείων**· α 45. — **ἐνοσίχθων**· α 74. — **τηλόθεν**· α 30. — **Σολύμων** = χώρα τῶν Σολύμων. — **εἶσατο**· ε 281· **εἶσατο οἱ** = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — **ἐπιπλώω πόντον** = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — **χώομαι**· ε 215. — **κηρόθι**· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· **ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον** = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός. — **κάρη**· α 90. — **προτί** = πρὸς· **μυθήσατο προτί ὃν θυμόν** = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — **ὦ πόποι** = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — **ἦ μάλα δὴ** = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — **μετεβούλευσαν ἄλλως** = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν. — **ἄμφ' Ὀδυσσῆι**· α 48. — **ἐμεῖο** = ἐμοῦ. — **καὶ δὴ** = καὶ νά. — **σχεδὸν** = πλησίον (ἔχω). — **πεῖραρ-ατος** = σχοινίον, παγίς. — **οἰζύς-ύος** = συμφορά (οἰζυρός). — **ἦ μιν ἰκάνει** = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε. — **ἀλλ' ἔτι μὲν**· σειρά λέξι. : ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ **μὲν** βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ **ἔτι** συναπτ. πρὸς τὸ **ἐλάαν**· μέλλ. ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θά τὸν σπρώξω ἀκόμα. — **ἄδην** = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — **κακότης** = δυστυχία.

291 - 298. **ἐλών**· ρ. **αἰρῶ** = πιάνω. — **ὀροθύνω** = ἐξεγείρω. — (ἐρέθω, ἐρεθίζω). — **ἄελλα** = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — **σὺν κάλυψεν** = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — **ὀρώρει νύξ** = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (**ὄρνυμαι** α 347). — **σὺν - ἔπεσον** = ἐπνευσαν συγχρόνως. — **δυσαῆς** = ἐναντίας (ἄνεμος), ἀνάποδος (**δυσ** + ἄημι ε 292). — **αἰθηρογενέτης** = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — **κυλίνδω** = κυλίω. — **λύτο**· **ἐλυτο, ἐλύμην**, μέσ. ἄορ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — **ὀχθήσας**· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — **μεγαλήτωρ θυμός** = μεγαλόφρων ψυχή.

299 - 312. **δειλός**· **δείλαιος** = δυστυχής. — **νύ**· α 32. — **μήκιστα**· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — **τί νύ μοι μήκιστα γένηται** = ἐπὶ τέλους ἕως ποῦ θά φθάσῃ ἡ συμφορά μου ; — **δεῖδω** = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ **δέδοικα**). — **μὴ δὴ** = μήπως ἀλήθεια. — **νημερτής** = σωστός. — **μέ**· ὑπκμ. τοῦ **ἀναπλήσειν**. — **ἄλγεα ἀναπλήσειν**· πρβλ. ε 207 : **κίθεα ἀναπλήσειν**. — **τὰ δὲ δὴ** = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — **οἴοισιν νεφέεσσι** = μὲ πόσον φοβερά νέφη ! — **περιστέφει** = στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρμητικῶς. —

σῶς (σόος) = ἀσφαλής, ἀναπόφρευτος. — αἰπὺς ὄλεθρος· α 11. — μάκαρ - αρος = καλότυχος. — χάριν φέρω = προσφέρω χάριν. — ὡς δὴ ἐγὼ = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — ὄφελον θανέειν = εἴθε νὰ ἐφονεύω μιν. — ἐπισπεῖν· ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — πότμον ἐπισπεῖν = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — χαλκήρεα· α 262. — περὶ Πηλεΐωνι θανόντι = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — τῷ = τότε· α 239. — κτέρεα· α 291. — ἄγω κλέος τινός = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — λευγαλέος = οἰκτρός. — εἴμαρτο = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (μείρομαι, μέρος). — ἀλῶναι· ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἀορ. τοῦ ρ. λῶν ἄνευ τοῦ -σα : λύμην-λύτο.
— Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόρυ. γεν. δουρός, πληθ. δοῦρα.

γ) Σόλυμοι : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — τρίαῖνα : Κοντάρια καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μὲ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — περὶ Πηλεΐωνι θανόντι : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλεΐως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεύς ἦτο ὁ γενναιότερος ἀπὸ τοῦς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατώρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) ἔλασεν· ἐλαίνω = σπρώχνω. — κατ' ἄκρης = ἀπὸ ψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — ἐπεσσύμενον = ὀρμητικὸν (ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ· ε 51). — περὶ ἐλέλιξεν = ἐστριφογύρισε· ρ. ἐλελίξω. — προέηκε χειρῶν = ἄφηκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια του· ρ. προήμι. — μισγομένων ἀνέμων = συγκρουομένων ἀνέμων. — ἔαξεν· ρ. ἄγνωμι = θραύω ὑπκμ. ἢ θύελλα. — τὸ σπείρον = τὸ ἰστίον (σπείρω, τυλίσσω, σπείρα, σπάργανον). —

ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ἀντένα. — **θῆκε ὑπόβρυχα** = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — **αἶψα μάλα** = εὐθὺς ἀμέσως. — **ἀνσχεθέειν** = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — **ὑπὸ ὀρμῆς** = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὀρμὴν. — **πόρε** = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — **ὄψε δὲ δὴ** = ἀργὰ τέλος πάντων. — **κρατός**· γεν. τοῦ *κάρη*· α 90. — **κελαρύζω**· λέξ. ἡχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζῃ πολὺ. — **οὐδ' ὡς** = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — **ἐπελήθετο**· α 57. — **τειρόμενός περ** = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν. — **μεθορμηθείς** = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — **λαμβάνομαί τινος** = πιάνομαι ἀπὸ κάτι. — **ἀλεείνων** = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. — **φορέω** = φέρω. — **κατὰ ῥόον** = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — **ὄπωρινός** = φθινοπωρινός (ὄπωρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὄπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους). — **ἄμ** = ἀνά. — **ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν** = εἶναι κολλημένοι, μπερδεμένοι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην. — **προβάλεσκε**· θαμιστ. τοῦ *προβάλλω* = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — **φέρεσθαι**· ὑπκμ. *Βορέην*· ὁ Νότος ἄφινε συγὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — **εἴξασκε**· θαμιστ. τοῦ εἶκω = συγὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὐρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον, τὸν Ζέφυρον. — **διώκειν**· ὑπκμ. *Ζέφυρον* = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) **ὡς δ' ὅτε ὄπωρινός Βορέης**: Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περιγράψῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποιήσιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετεχειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328 - 330.

333 - 353

α) **τὸν δὲ ἴδεν**· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκειτο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — **καλλίσφυρος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ = ἀστραγάλους. — **βροτός**· ὁ καὶ ἡ βροτός. — **αὐδήεις-εσσα-εν** = ὀμι-

λων με ἀνθρωπίνην φωνήν. — **ἐξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν** = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν· ρ. **μείρομαι** = λαμβάνω μέρος. — **ἀλώμαι** = περιπλανῶμαι. — **ἄλγε' ἔχοντα**· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — **πολύδεσμος**· ε 33. — **κάμμορε**· ε 160. — **ὠδύσατο**· α 62. — **ἐκπάγλως** = σφοδρῶς. — **ὅτι σοι φρυτεύει** = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — **οὐ μὲν δὴ** = ἀλλὰ πάντως δέν... — **καταφθίω**· μτβ. = ἀφανίζω. — **μενεαίνω** = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (**μένος** = ἐπιθυμία σφοδρά). — **μάλ' ὧδε** = ἀκριβῶς ἔτσι. — **ἔρξαι**· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — **ἀπινύσσω** = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — **κάλλιπε** = κατάλιπε. — **νέω** = πλέω, κολυμβῶ. — **ἐπιμαίομαι** = τείνω, ἐπιδιώκω. — **νόστος**· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφιξίς. — **ἐπιμαίεο νόστου** = κοίταξε νὰ φθάσης. — **ἀλύξαι**· ἀλύσκω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σώζομαι. — **τῆ**· δεικ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — **κρηδεμνον**· α 344. — **τανύω** = ἀπλώνω. — **ἄμβροτον** = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — **οὐδέ...δέος (ἐστὶ)** = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — **ἐφάψαι**· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — **ἄψ** = πάλιν. — **βαλέειν**· ἀπρμφ. ὡς προστ. **βάλλω** = ρίπτω. — **πολλὸν ἀπό** = πολὺ μακριὰ ἀπό. — **ἀπονόσφι τραπέσθαι** = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — **ἡ αἴθια** = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) **Ἰνώ**: Ἡ το ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μετὰ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ *Λευκοθέα*, καὶ ἔθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — **καλλίσφυρος**: Ἡ ἐπικὴ ποίησις ἐξάγει ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. *ἐνπλόκαμος νύμφη, γλανκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ* κ. ἄ.

354 - 387

α) 354 - 364. **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - μέριμνα). — **355** βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις**... ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (δέδια). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα**· συναπτ. πρὸς τὸ **πείσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλήν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπερωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = φευκτὸν εἶναι = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω**· ε 342. — **ἄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρkm. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἄρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναομόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις. — **ἀρήρη κεν ἄρμονίηιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· ε 222. — **διὰ τινάσω** = διαλύω. — **νήχομαι· νέω**· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ᾠρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (ὄρνυμι). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφής** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄημι). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (**κάρφος** = ξηρὰ καλάμη οἰτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἄορ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπὶ. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυε** = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς-ἄλδς** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά...· μέμονα· πρkm. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376** βλ. στ. 285. — **ἀλώω**· προστ. τοῦ ἀλῶμαι· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεῖοι ἄνθρωποι. Πρβλ. ε 35 ἀγχίθειοι Φαίηκες. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλά... κακότητος**· σειρὰ λέξε. : ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ἀνόσσεσθαι κακότητος· — **ἔολπα**· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλλομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. Ἰμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλ-λίτριχες· καλλίθριξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἶ· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὦρσε ἐπὶ = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρό = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγνωμι. ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ - κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκαω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς ὃ κεν μιγήης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. — καλλίτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — Αἰγαί : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Ξ

1 - 24

α) 1 - 12. ὡς· α 6. — ἐνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἀρημένος = ἐξηνητλημένος, τσακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναῖω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἀγχι· α 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικός (ὕπερ + ἀνήρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατά τὴν δύναμιν· δτκ. τοῦ ὀνόμ. βίη.— φέρτερος· ε 170.— ἀνίστημι = ξεσηκώνω.— ἄγε· ἦγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφηστής· α 349. — ἀμφι ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ - κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρί δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινήν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἄιδου. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄιδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μή-δεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομέναι ἀπὸ τοὺς θεοὺς.

13 - 14. μεγαλήτωρ· ε 81. — μητιάω = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — βῆ δ' ἴμεν = καὶ ἐξέκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — πολυδαίδαλος = κατεσκευασμένος μὲ τέχνην, μὲ πολλὰ ποικίλα. — ᾧ ἔνι· ἐν ᾧ. — κούρη = μία κόρη. — φυὴν καὶ εἶδος· ε 212 καὶ 213.— πὰρ· παρὰ = πλησίον.— ἀμφίπολος· α 136.— χαρίτων ἀπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἀπο. — σταθμοί· α 333. — θύραι = θυροφύλλα. — ἐπέκειντο = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — φαινός· ε 86. — ἐπέσσυτο· ἐπισσεύομαι = ὄρμῶ, σπεύδω. — τὰ δέμνια = κλίνη. — εἶδομένη κούρη = μὲ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — ναυσι-κλειτός = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καρaboκῆρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξος). — οἱ· τῇ Ναυσικᾶ.— ἡ ὀμηλικίη· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — χαρίζομαι θυμῶ = εἶμαι ἀγαπητός. — εἰσαμένη· ἀόρ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. φι: βίηφι.

γ) Ὑπέρεια: Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρὶς τῶν Φαιάκων.— Κύκλωπες: Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — Ναυσίθοος: Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — ἀμφι δὲ τεῖχος ἔλασε πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνωκίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγαί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατῴκουν ἐντὸς τοῦ τεύχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαίθρον. — ναούς

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγένετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας. — **Ἀλκίνοος** : υἱὸς τοῦ Ναυσιθίου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίθοος - Ναυσικία** : Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν θ. στ. 111 κ. ἐ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὡκύαλος, Ναυτεὺς, Πρυμνεὺς, Ἀγχιάλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ. ἄ. — **Χάριτες** : Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι). — **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — **γείνατο**· α 223. — **εἶμα**· ε 267. — **τοί**· δτι. ἡθικὴ = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής**· με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής. — **σχεδόν**· ε 228· ἐδῶ χρον. — **ἴνα** = ὅποτε ἀναφ. χρον. — **ἐννυσθαί**· ε 264. — **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἷ κε**· τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προσέρχεται καὶ διαδίδεται. — **ἐσθλή**· α 115. — **ἴομεν**· ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι. — **πλυνέουσαι**· πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἠοῖ φαινομένηφιν** = μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἡ αὐγή. — **συνέριθος**· κτγμ. = ὡς βοηθός. — **ᾄφρα**· τελ. = διὰ νά... **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοι**· βεβαιωτ. — **δήν**· δηθά· α 120. — **μνάομαι**· α 239. — **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾄθι** = ᾄπου, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἠῶθι πρό** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἡ κεν ἄγῃσι**· ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ μεταφέρῃ. — **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ῤήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῤέζω = βάπτω). — **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου. — **ᾧδε**· συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον. — **ἠέ**· ἢ, συγκρ. — **πολλόν**· πολύ. — **ἀπὸ πόλῃος** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. — **πλυνὸς** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλύνωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γούρνα.

41 - 47. **ἔδος** = κατοικία (*ἔζομαι, ἔδρα*). — **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνητος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ἄμβρος** = βροχή. — **δεύομαι** ε 53. — **ἐπιπίλναι** = πλησιάζει (*πέλ - πλησίον*). — **μάλ' αἰθρη** = τελεία αἰθρία. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος ρ. *ἐπιθέω*. — **αἴγλη** = λάμψις, φεγγαβολή. — **λευκός** = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — **διεπέφραδε**· *διαφράζω* = δίδω ὁδηγίας.

γ) **τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν**: Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ *Ναυσικᾶ* εἰς τὸν μνηστῆρά της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλους**: Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἔνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ *πόρπας* εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — **ῥήγεα σιγαλόεντα**: Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (*σιγαλόεντα*).

48 - 70

α) 48 - 65. **Ἦώς**· ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — **ἐύθρονος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. *Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς*. — **Ναυσικαάν**· ἐπανάληψις τοῦ *μιν*. — **ἐύπεπλος** = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — **ἄφαρ** = εὐθὺς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — **τοκῆς**· α 170. — **κιχῆσατο**· *κιχάνω* = συναντῶ, εὐρίσκω. — **ἑσχάρη**· ε 59. — **ἦστο**· *καθῆστο* = ἐκάθητο. — **τὰ ἡλάκατα** = νήματα. — **στρωφάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (*ἄλς - ἄλός*· α 162). — **τῷ δέ**· ἐνν. *πατρί*. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. — **ξυμβλητο**· *ξυμβάλλομαι* = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτὸς = ἔνδοξος. — βουλὴ = συμβούλιον. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυὸς = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δή... ἢ Νaus. ὑποβάλλει τὴν παράκλησιν τῆς ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλί- ζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — εὐκυ- κλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτι. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρώτοισι = μετὰ τῶν ἐπισή- μων. — βουλάς βουλευῶ = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέρμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιόντες = ἔγγαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθων = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θα- λέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοὶ ἀδελφοὶ μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερὸς γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ στερῆσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχομαι = πῆγαινε. — ὁ δμῶς· ἡ δμῶή· α 147. — ὑπερτερῆ = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἀνόμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος νῖδς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ : ἔρχευ (ἔρχομαι), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς : Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα : ροδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, εὐθρονος, χρυσόθρονος κ. ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωΐας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίωνος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἑσχάρῃ ἦστο : Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα : Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὅποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτητον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύνατο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

71 - 109

α) 71 - 84. **ἐκέκλετο**· ρ. κέλομαι = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· πίθομαι· πείθομαι. — **ἡμιονείη** = συρομένη με ἡμίονους. — **ὀπλέω**· ὀπλίζω = ἐτοιμάζω. — **ὕπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἐνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικής**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **ὄψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσετε**· μέσ. ἄορ. α' με κατὰλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρὸν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκιαπόν. Μέλλων τοῦ ἐλαίνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἠχοποιήτος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς ἡμίονους· γεν. δυϊκ. — **ἄμοτον**· ἐπίορ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐπέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νὰ τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἧ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· πλυνοὶ ἐπηετανοὶ = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὕπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώοντο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. καθαίρω = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὕπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νὰ τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινῆεις** = πλήρης δινῶν, ὀρμητικὸς (δίνη = συστροφῆ, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασίδι. — **μελιηδής** = γλυκὺς ὡς μέλι. **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς ... ρ. φορέω· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νὰ φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἐρίδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θίς-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βότσαλο (ὕποκορ. τοῦ λᾶας = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτιατ. λίπα — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγή** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = *ἐτάρπησαν*· *τέρπομαι* *σίτου* = χορταίνω από φαγητόν. — **ταί** = αὐταί· ἔνν. ἔλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : *ἐπει σίτου τάρφθεν* = ἔπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύννηθες νὰ διασκεδάξουν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἴη** = ὅποια, ἔπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνά τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (*ἰός* = βέλος+*χέω*). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῇ δὲ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημ. ἔνεστ. (*γῆθω*, *γηθόσυνος*· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλες πῦρ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ῥεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (*ἄρι* = λίαν+*γνωστός*). — **πέλεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ἔλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἄδμῆς-ἦτος** = ἄγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλὰ καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὁμοῦ καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ πέπλος ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρkm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικειᾶς καλλονῆς. — **Ταῦγετος - Ἐρῦμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν *Ἐρῦμάνθιον κάπρον*, τὸν ὅποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἄρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (*ἀγρονόμοι*). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναϊάδες*, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηίδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Δρυάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ *Ἀντριάδες* κ. ο. κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς: ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ τῶν ὠραίων συνομηλικῶν της.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι**: α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφ' οὗ πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὐτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῆ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἔγροιο**: **ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. οπ -). — **ἦ οἱ ἠγήσαιοτο**: ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν**: αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνῃ** = στρόβιλος, τὸν ὅποσον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄυσαν**: **άυω** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἔφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακαθίσας. — **ὄρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**: ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγὼ**: ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἦ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος**: ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δει - τοῦ δεῖδω). — **ὥς τε**: συναπτ. πρὸς τὸ κοουράων. — **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεία, λεπτή. — **αὐτῆ** = φωνῆ (**άυω**). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (**αἶπος** = ὑψωμα. **αἶπεσ** - νός **αἰπενός** - **αἰπεινός**). — **κάρηνα**: α 102. — **τὰ πίσσα** = τὰ λιβάδια (ρ. **πιδ** - **πιδύω** = ἀναβρῶζω **πίδαξ**). — **ποιήεις** = χλοερὸς (**ποίη** = **πόα**). — **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν**: ε 288. — **αὐδήεις**: ε 334. — **αὐτός** = μόνος του, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι**: ὑποτ. ὡς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136. **ὑπεδύσσετο** = ἐβγῆκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν**: ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη: δοτ. κατὰ μεταπλ. **ἀλκί**. — **ῥυει** = βρέχει: **ρύομος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω: **ἀήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ῥοσε**: ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές: **δαίωμα**: ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς... — **ὁ οἶς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι**: ε 98. — **τὰ μῆλα**:

α 92. — **πειρήσοντα**· πειράω = κάμνω απόπειραν, μτχ. τελικ. — **δός**· μοσ = στάνη. — **πυκινός** = στερεός. — **μίξεσθαι**· ε 378. — **χρειώ ΐκανε**· ε 189.

137 - 148. **σμερδαλέος** = φοβερός. — **κεκακωμένος** = παραμορφωμένος· αίτιολ. μτχ. — **τρέω** = φεύγω από φόβον (*ὁ τρέσας*). — **ἄλλυδις ἄλλη**· ε 71. — **ἠιών**· ε 156. — **προυχούσας**· *προεχούσας* = προεξεχούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερο, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — **τῆ ἐνὶ φρεσὶ** = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — **ἐξ αἰροῦμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω. — **γυῖα**· α 192. — **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — **μερμηρίζω**· ε 354. — **γούνων**· συναπτ. πρὸ τὸ λαβών. — **λίσσομαι** = παρακαλῶ (*λιτὴ - λιτανεία*). — **εὐῶπις**· ζ 113. — **ἦ αὐτως** = ἡ μόνον ἔτσι. — **ἀποσταδὰ** = ἐξ ἀποστάσεως. — **μειλίχιος** = γλυκὺς (*μειλίσσω*). — **εἰ δείξειε**· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — **δοάσσατο** = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. καὶ πρτ. *δέατο*. — **κέρδιον** = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — **μὴ χολώσαιτο**· ἐνδοιαστ. πρὸτ. *χολοῦμαι*· α 69. — **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτελεσμα.

γ) **κερδαλέον φάτο μῦθον**: Εἰς διαφόρους οἰκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Νηυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃν προσοχὴν ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφαιρίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. **γουνοῦμαι** (*τινὰ*) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — **ἄνασσα** = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — **νὺ** = λοιπόν. — **θεός βροτός**· θηλ. — **τοῖ** = ἐξ ἐκείνων *οἱ*. — **ἐγώ γε** = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — **εἶδος, μέγεθος, φυή**· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **εἶσκω** = παρομοιάζω· *σὲ ἄγχιστα εἶσκω* = σὲ θεωρῶ ὁμοιοτάτην. — **ἡ χθών** = γῆ. — **ναιετάω**· α 51. — **μάκαρ**· α 82· *τρεῖς μάκαρες* = τρισευτυχημένοι. — **σοί**· δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — **ἰαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἴνεκα σεῖο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μονολόγι προηγεῖται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερός βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὅς κε** = ὅς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἴδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· βράσας ἐέδνεσι = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. **σε**.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = μὲ κατέχει. — **δὴ ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερόν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαός** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποσον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτως**· ὡσαύτως δέ. — **έτεθήπεα**· ὑπερσ. τοῦ τέθηπα = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. ταφ-θαφ-θάμβος). — **δὴν·δηθά**· α 49. — **οὐ πω** = ποτέ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δεΐδια**· δέδια, δεῖδω = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά. — **ἰκάνει με** = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρῆκε.

170 - 185. **χθιζός** = χθεσινός, χθές· κτγρμ. — **οἴνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (*κατ-βάλε, ὅπως καὶ κάλλιπε.* Ἴδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ὄφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω·οἶομαι**. — **παύσεσθαι**· ὑπικμ. *κακόν*. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ τελέω = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ελαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σέ ἐς πρώτην**· ἐς σέ πρώτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐάν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχῆ. — **μεοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (*μένος, μενεαίνω*· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μέν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος. (ρίζ. ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω). — **ὁμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ ὁμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συγχῆς θλίψεως. — **δυσμενής** =

ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἄρτεμιδί σε εἶσκω** : Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος** : Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἴωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοῖνιξ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίχθη ἡ Λητιώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ** : Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαινον ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγένοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γυναί, ἄγαμαι** : Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναυσ. μετὰ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὅποια συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μετὰ καλλιγράμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικας ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. νὰ παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠΰδα** α 213. — **φωτί' ὁ φῶς** α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** α 115. — **καὶ που σοί** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** ἄορ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. τάλα - τηλετάλα ε 178). — **ἐμπης** ε 205. — **δευήσεαι** μέλλ. τοῦ δεύομαι α 254. — **ῶν** τούτων ῶν. — **ἐπέοικε** ὑπκμ. μὴ δεύεσθαι ἦτοι : δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπεῖριος** = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθὴς (τάλα + πείρα). — **ἀντιάζω** = συναντῶ ὑπκμ. τῆς μτχ. **ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δείξω δέ... ἐρέω δέ** συμπλεκτ. σύνδ. καί... καί. — **ἐρέω** ἐρῶ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι.. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ** ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχύς.

198 - 210. ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμῖ = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερὸς** = ἀξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς** = αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. — **ὅς κεν ἴκηται**· ὅς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**. α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιούμαι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένουσ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσδεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρὸν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **ὄθι** = ὅπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπὴνεμος.

γ) **ἔσχατοι**· Ἡ νῆσος Σχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε**· Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος Ζεὺς**. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρυτάτα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἤρνούντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφὴν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσταν**· ἔστησαν. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναξεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **καὶ δ' εἶσαν κατ (α) δὲ εἶσαν** = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πὰρ δὲ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα — **εἴματα**· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος· ζ 79. — ἄνωγα· α 269. — ἄρα = ἀκολουθῶς. — ῥοαί = ρεῖ-
θρα. — μεταυδάω = ὁμιλῶ πρὸς. — οὕτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπό-
στασιν. — αὐτὸς = ὁ μόνος μου. — ὤμοιιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπὸ
τοὺς ὤμους μου. — ἦ γὰρ = διότι πράγματι. — δηρόν· ἐπίρρ. = πολὺν
καιρὸν (πρβλ. δῆν - δηθᾶ - δηρόν). — ἀπὸ χροός ἐστιν = λείπει ἀπὸ τὸ
σῶμά μου, ἐστερηθῆν τὸ σῶμά μου. — ἀλοιφή = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. —
ἄντην = ἐνώπιόν σας. — μετελθὼν = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξὺ.

223 - 238. ἴσαν· ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — ἀμπέ-
χω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφί + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολλήσει εἰς
τοὺς ὤμους τοῦ ὡς ἔνδυμα. — σμήχω = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — χνόος
= ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — ἀτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — ἔσσατο· ἄορ. τοῦ ἐννυ-
μαι = ἐνδύομαι. — πόρε· ε 321. — ἀδμής· ζ 109. — ἐχγεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαα - γέγονα· ε 35). — θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὕψιν. — μείζων = ὑψηλότερος.
— πάσσων = παχύτερος. — κὰδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος. —
ῆκε = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — οὔλαι κόμαι = σγουρά
μαλλιά. — ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσὸν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν. — ἴδρις - ἰος = ἔμπειρος
τεχνίτης (ἰδ - εἰδέναι). — δέδαεν· ἄορ. μετ. ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ.
δα - δαῖραι, διδάσκω, δαΐφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω = ἐκ-
τελῶ (τελέω). — ἔζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θῖνα θαλάσ-
σης· ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπῶ. — θηέομαι· θεάομαι = βλέπω
μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι· α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ
τὴν θέλησιν. Σχῆμα λιτότητος. — ἐπιμίσγεται· ζ 205. — ἀντίθεος·
α 21. — ἀεικέλιος = ἄσχημος. — δέατο = ἐφαίνετο (δοάσσατο· ζ 145).
αἶ (εἶ) γὰρ = εἶθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος εἶη =
νὰ ὀνομάζετο, νὰ ἦτο. — ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω καὶ οἱ ἄδοι = καὶ
ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἐφομοίωσις τοῦ τ ἰῆς προθέσεως πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : "Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνω ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἔννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἑνὸς ἄνθους. — **ἀνήρ ἴδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτουζιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικοὺς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαιστική. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηνῶν (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσᾶ σχέδια κ. ἄ.). — **Ἥφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηνᾶ.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἄ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** ε 382 — **εἴματα πτύξασα** ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζε** ε 181.

255 - 290, **ὄρσεο** = σήκω· προστ. ἄορ., τοῦ ὄρνημαι· α 347. — **ἴμεν' ἰέναι, εἴμι**. — **δαΐφρων**· α 48. — **εἰδῆσέμεν εἰδήσειν** ἄπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε... ἀπινύσσειν** ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἕως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν' ἴομεν ἄν**. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένα ἐκτάσεις. — **τόρφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους — **καρπαλίμως**· ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἄπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδὸν** = προηγούμεναι, διὰ τὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν**· ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν. — **λεπτὸς** = στενός. — **εἰσίθμη** = εἴσοδος. — **ὁδὸν** = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — **ἀμφιέλισσαι (νῆες)** = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην. — **εἰρύαται** ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύνομαι. — **ἐπίστιον** = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν. — **πᾶσιν ἐκάστω ἔστι** = ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — **σφι** σφίσιν αὐτοῖς. — **ἀγορῆ** = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — **Ποσιδήιον** = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — **ῥυτὸς** = μέγας λίθος, τὸν ὅποιον ἔσυραν, διὰ τὸ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω). — **ὁ λάας** = λίθος (πρβλ. λα - τόμος). — **κατωρυχῆς** = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — **ἀραρυῖα (ἀγορῆ)** = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70). — **ὄπλα (νηῶν)** = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — **ἀλέγω** = φροντίζω, καταγίνομαι. — **πέισμα** = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — **τὸ σπεῖρον**· ε 318. — **ἀποξούουσιν** = πελεκοῦν διὰ τὸ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν. — **τὸ ἐρετμόν** = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181). — **μέλει Φαίηκεσσι**· μέλει τινί τι· α 159. — **ὁ βιὸς** = τὸ τόξον. — **φαρέτρη** = θήκη τῶν βελῶν. — **νῆες εἴσαι**· ε 175. — **ἦσιν ἀγαλλόμενοι**· ἀγάλλομαι τι = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — **πολιὸς** = φαίος. — **ἀλειύνω** = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — **ἡ φῆμις**· φήμη = λόγος, διαδόσεις. — **ἀδευκῆς** = κακόβουλος. — **μωμεύω** = κακολογῶ. — **δ' εἰσὶν** = ὑπάρχουν πράγματι. — **ὑπερφίαλοι**· α 134. — **εἵπῃσι**· ἡ ὑποκτ. ὡς μέλλων. — **κακώτερος** = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — **ἀντιβολῶ** = συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ. — **τίς δ' ὅδε ἐπεται** = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — **μέγας**· ζ 230. — **πόσις**· α 15. — **ἦ πού τινα** = ὠρισμένως κάποιον. — **πλαγχθέντα**· α 2. — **κομίζομαι** = λαμβάνω μαζί μου. — **ἦς**· κτητ. — **τηλεδαπὸς** = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προερχόμενος. — **ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι**· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς... — **πολυάρητος** = πρὸς τὸν ὅποιον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὐχομαι). — **βέλτερον**· βέλτιον. — **ἐποιοχόμενη αὐτῆ** = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη τῆς. — **ἦ γὰρ** = διότι τῷ ὄντι. — **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ. — **μνάομαι**· α 248. — **ὄνειδος** = προσβολή, κατηγορία. — **νεμεσῶ**· α 119. — **ῥέζω**· α 47 — **ἀέκητι**· α 79. — **ἐόντων** = ἐνῶ ζοῦν. — **μίσγομαι** = ἔχω σχέσεις. — **ἀμφάδιος** = φανερός. — **ῶκα ἐπίρρ.** = ταχέως (ὠκύς). — **ξυνίημι** = κατανοῶ. — **ἐμέθεν ἔπος** = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **ειδήσω** ἐξ ἀχρηστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ προκμ. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποκτ. τοῦ βαίνω : **βῆω** (βῶ).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** με **ι** ἐξ ἀρχαιοτ. ριζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἰωνικῆ ἀντι - εἰον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πéρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — **λεπτὴ δ' εἰσίθμη νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικᾶς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἰσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοικτῆται των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ ν' ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο με πίσσαν ἢ ἀπλῶς με βαθυχρωμον βαφήν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοεῖτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοῦς ὤμους με ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὔρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος** : α 195. — **αἴγειρος** : ε 64. — **νάω** = ρέω (νᾶμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτῆμα (τέμ - νω). — **άλωῆ** = ἐπίπεδος ἔκτασις καλλιεργημένη : α 193. — **τεθαλυῖα** : τεθήλει : ε 69. — **πτόλις** : πόλις, πρβλ. **πολλέθρον** : α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μεῖναι** : ἀπρμφ. με σημασίαν προστ. — **εἰς ὃ** = ἕως ὅτου. — **ἔλπομαι** = φαντά-

ζομαι, ὑπολογίζω. — ποτι = πρὸς. — ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ. — ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἡρόμην). — ρεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — και πάις = ἀκόμα και ἕνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός. — εἰοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά. — τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον. — οἶος· ἐνν. τέτυκται. — ἥρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω. — ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. — ὦκα· ζ 289. — διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — ἦσται· α 108. — ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52. — αὐγή· ζ 98. — ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα. — ιδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. — κίονι κεκλιμένη = στριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ (αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στριζεται πρὸς. — αὐτῆ (τῆ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα. — τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος. — οἰνονοποτάζω = πίνω κρασί. — ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος. — παραμείβομαι = προσπερῶ. — βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. — νόστιμον ἦμαρ· α 9. — καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδηαι. — χαίρων = πρὸς χαρὰν σου. — εἴ κέν τοι = εἰάν βεβαίως. — φίλα φρονέω = διατίθεμαι εὐμενῶς. — ἐλπωρή τοι (ἐστί) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ. — ἐυκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὔ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλλος : Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφαιρωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόοιο : Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψωδίαν η' (ἴδε περιληψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαεινός = στιλπνός. — ὦκα· ζ 289. — τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω. — πλίσσομαι = βαδίζω. — μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα. — ἄμα = συγχρόνως. — ἐποίατο = ἔποιωτο· νόω = μὲ προσοχήν. — ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ. — ἡ ἰμάσθλη = ἡ μάλιστα· ε 380. — κλυτός· α 30. — ἱρός = ἱερός. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — αὐτίκα ἔπειτα· ε 44. — ἀρῶμαι = εὐχομαι,

προσεύχομαι. — **κλυθι**· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀτρυτώνη** = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — **νῦν δὴ περ** = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίάκων. — **πάρος** = πρίν, προηγουμένως. — **ραίομαι** = συντρίβομαι· ε 221. — **ἐννοσίγαιος**· ἐνοσίχθων· α 74. — **φίλον ἤδ' ἔλεινόν**· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. **εὐχομαι** = προσεύχομαι. — **ἐναντίη** = κατὰ πρόσωπον. — **αἶδετο**· ζ 66. — **γάρ ῥα** = διότι φυσικά. — **πατροκασίγνητος** = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς· (*κασίγνητος*· ζ 155). — **ἐπιζαφελῶς** = σφοδρῶς. — **μενεαίνω**· α 20. — **331** = α 21.

β) Προστ. ἀόρ. β' τοῦ κλύω : **κλυθι** (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυον).

γ) **πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας** : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἐπαυσέ ποτε νὰ προστατεύη τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαίάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α Π

154 - 185

α) 154 - 166. **ἦ**· πρτκ. τοῦ ἦμι = λέγω· ζ 198. — **ῶρσε**· ὄρονμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ. — **συφορβὸς** = χοιροβοσκὸς (σῦς + φέρβω = τρέφω). — **δησάμενος**· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — **ἔεν**· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι. — **οὐδ' ἄρα** = καὶ φυσικά δέν... — **λήθη**· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν. — **σταθμὸς** = ἡ στάνη τῶν χοίρων. — **κίων**· κίω· α 22. — **ύφορβὸς** = χοιροβοσκὸς (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω). — **σχεδόν**· ε 228. — **δέμας**· ε 212. — **ἦικτο** = εἶχεν ἐξομοιωθῇ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ εἶοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο). — **ἀγλαὸς** = ἔξοχος, ὠραῖος. — **ἔργα** = ἐργόχειρα. — **ιδυίη**· θηλ. τοῦ εἰδῶς — **οἶδα**. — **κατὰ ἀντίθυρον** = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. — **ἡ κλισίη** =

ἡ καλύβη (κλίνω). — οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. — ἐναργής = ὀρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στιλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἄργυρος). — ὑλάοντο· ὑλάομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — κνυζηθμός = οὐρλιασμα. — ἐτέρωσε = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — φόβηθεν = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — ἦλθεν· ὁ Ὀδυσ. — παρέκ τειχίον = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — πάροιθε = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. ἔπος = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — φάο = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα- τοῦ φημί. — ἐπίκευθε· κεύθω· ζ 303. — θάνατον καὶ κῆρας· ε 387. — ἀραρόντε· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — ἔρχησθον· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ. ἀριθμ. — δηρόν· ζ 220. — σφῶιν = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σύ - ὑμεῖς. — μεμαυῖα· μεμαῶς· ε 375.

172 - 180. ἦ· π 154. — ἐπεμάσατο· ἐπιμαίομαι = ἐγγρίζω. — φᾶρος· ζ 214. — εὐπλυνές = κάλοπλυμένον. — δέμας· ε 212. — ὠφελ-λε· ὀφέλλω = αὐξάνω. — ἦβη = νεότης, ἀκμή. — ἄψ = πάλιν, ἐκ νέου. — γναθμός = σιαγών, παρειά. — τάνυσθεν = ἐτενωθήσαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι ε 68). — κυάνεος = βαθὺς κυανοῦς, μαῦρος. — τὸ γένειον = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — ἔρξασα· ἔρδω· α 293. — πάλιν κίε = ἔφυγε. — ἦιεν· ἦει, εἶμι. — ἡ κλισίη· π. 159. — θαμβῶ τινα = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — ταρβῶ = τρομάζω, φοβοῦμαι. — ἐτέρωσε = πρὸς ἄλλο μέρος. — βάλε ὄμματα = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — 180 = α 122.

181 - 185. νέον = μόλις πρὸ ὀλίγου. — ἠὲ πάροιθεν = ἦ πρίν. — εἶματα· ζ 26. — ὁ χρώς· ζ 61. — ἡ μάλα = ἀναμφιβόλως. — ἰληθι = γενοῦ ἴλεως· προστ. ρήμ. ἰλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - ἴλεως). — δώο-μεν· ὑποστ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — κεχαρισμένα = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — ἱερά· α 61. — τετυγμένα = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θά σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευή χρυσᾶ. — φρίδομαι = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμός τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτερα : ἶεν.

— Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : ἰδυῖα.

— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. φάο, ἔφατο, φά-σθε· ζ 200 κ. ᾶ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σύ : σφῶι, σφῶιν.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — θεν : τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον** : Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα. — **ἄλλοιός φάνης** : Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὠραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικὰ, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν. — **δῶρα χρύσεια τετυγμένα** : Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχάιροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοί σοι**. δοτ. ἡθικ. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε. — **εἰσκώ** ζ 152. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἄλγεα** α 4. — **βία** = ἀνθαιρεσία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι. — **κύσει** κινέω = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ** ζ 230. — **ἦκε** ἴημι = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω. — **πάρος** α 21. — **ἦκε** ἀντικμ. δάκρυον. — **νωλεμές** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ** ἀντιθ. = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπείθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἔξαυτις** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = μὲ ἀπατά. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **μηχανόφτο** μηχανάομαι = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ῶ αὐτοῦ νόψ**· ἐφ' αὐτοῦ = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μῆ** = ἐὰν μῆ, ἐκτὸς ἐάν. — **ῤηιδίως**· ῤαδίως. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του. — **θειή** τίθημι = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον π.** 181. — **αἰεikhς** = εὐτελής. — **ἔσσο**· ὑπερσ. τοῦ ἔννυμαι (ρίζ. ἔσ - ἔσσυμαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε... ἀγάσθαι**· ἡ σειρά τῶν λέξ. : οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἔοντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ἔνδον ἔοντα** = διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — **περιώσιον** =

υπερβολικά (*περιούσιον, περί = πολὺ + εἶμι*), εἰς τόσον βαθμόν. — **ἀγάσθαι**· ἄγαμαι = ἐκπλήττομαι. — **τοί· σοι**· συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται. — **ὄδ' ἐγὼ** = ἐγὼ ἐδῶ. — **τοιόσδε** = μὲ αὐτὴν τὴν μορφήν, ὅπως μὲ βλέπεις. — **ἀληθείς**· ἀλάομαι ε 377. — **τόδε ἔργον** = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. — **ἀγγελίη** = ἡ δίδουσα λάφυρα (ἄγω + λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηναῖς. — **πτωχός** = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω). **ἐναλίγκιος**· ἀλίγκιος = ὅμοιος. — **περὶ χροῖ'** π. 182. — **ρήϊδιον**· ῥάιδιον. — **κυδῆναι**· κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω. — **βροτός**· μετὰ τοῦ θηητός = ἄνθρωπος. — **κακῶσαι**· κακόω = βλάπτω, ἐξευτελίζω.

213 - 224. **ὡς ἄρα φωνήσας** = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν... — **ἀμφιχυθείς**· ἀμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. — **λείβω**· ε 84. — **ἡμερος** = πόθος (*ἡμείρομαι* α 59). — **ὑπὸ ὤρτο** = προσελήθη ἐνδομύχως (ρ. ὄρνυμαι). — **γόος** = θρήνος. — **λιγέως** = διαπεραστικά, δυνατά. — **ἀδινώτερον** = περισσότερον, μὲ θρήνον διαρκέστερον (*ἀδινός* α. 92). — **οἰωνοί**· α 202. — **φήγη** = εἶδος ἀετοῦ. — **αἴγυπιός** = γυψ (*αἶξ + γύψ*, διότι οἱ γυψες ἀρπάζουν αἶγας). — **οἴσι**· ἡ δτι. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — **ἐξείλοντο**· ἐξαιρούμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. — **πάρος**· α 21. — **πετεηνά** = ἱκανὰ νὰ πετοῦν. — **ὡς ἄρα** = ἔτσι λοιπόν. — **ἐλεινὸν δάκρυον**· περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — **εἴβω**· *λείβω* — **καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδω** = καὶ ἔτσι θὰ ἔδωεν. — **ὄδυρομένοισι**· ἐνν. αὐτοῖς = ἐνῶ αὐτοὶ ἔκλαιον. — **αἶψα** = αἴφνης. — **223 - 224** = α 172 - 173.

β) ω ἀντὶ ου : *περιούσιον*. (*περιούσιον*).

— Ἔτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἀθήνη : Ἀθηναίη.

γ) **ὄδ' αὐτὸς τοιόσδε** : Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν : ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσ. καὶ αὕτη εἶναι ἡ μορφή μου. — **Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο** : Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ λυγρίζῃ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμήν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ. — **ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί** : Ὁ θρήνος τῶν πτηγῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρὰ των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239.— **τοιγάρ** = βεβαίως.— **τοί**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω.— **ναυσικλυτός**· *ναυσικλειτός*· ζ 22.— **καί με εὐδοντα...** **Ἰθάκην**· σειρ. λέξ. : *καί με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θεῆ ἐπὶ πόντον*. — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάτθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον**· ε 372. — **ἄλις** = ἄρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆος** = *σπέος*· α 15.— **ἰότης** = θέλησις.— **κέονται** = κείνται.— **ὑποθυμοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν.— **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενὴς καρδιά.— **μερμηρίξας** = ζ 141. — **φράσσομαι κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ - ἦ** = ἐάν - ἦ.— **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο.— **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μούνω**· *μόνω*. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίζημαι**· α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητῆς. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χεῖρας - βουλήν**· αἰτιατικαὶ τοῦ κατὰ τι.— **ἡ ἄγη** = θαυμασμός.— **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **Ἰφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύο οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι**· μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρετής (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες**· ε 70. — **φῶς**· α 324.— **ἔασιν** = εἰσίν.— **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοιῶ** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός.— **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας· (*δαιτρός*· α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐὰν συναντήσωμεν αὐτούς.— **μή**· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρα καὶ αἰνὰ** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσαι**· *ἀποτίνομαι* = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιαιοπραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὅποιαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζου**· *φράζομαι* = συλλογίζομαι. — **ὄ κέν τις ἀμύνη**· *ὅστις ἂν* = ὁ ὅποιος θὰ ἦδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῷ** = μὲ προθυμίαν·

258 - 265. **σύνθεο** ρ. *συντίθημι* = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-
κέσει**· *ἀρκῶ* = βοηθῶ. — **ἔσθλω** **τούτω** **ἐπαμύντορε**· ὄνομαστ. δυϊκ.
— **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὑψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά.
— **καθημένω περ** = μολονότι κáθηνται. — **ῶ** = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο
ἐπαμύντορες. — **κρατεύουσι**· μετὰ δτι. = κυβερνῶσι.

β) Ἐπικός τύπος τοῦ *κεῖμαι* εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νώι (ν)**.

— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : **ἔασι (ν)**.

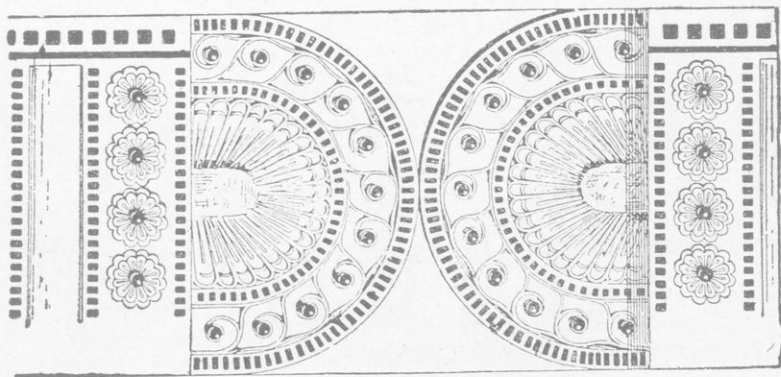
γ) **χειρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὅμη-
ρον τύπος ἰδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρ-
χηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
τῆς ». — **ἔξ δὲ δρηστήρες** . . . : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζί και τὴν ἀκο-
λουθίαν των ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ
ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ
Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἄθηνᾶ, θὰ
βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητὰς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρά-
ματος, τὸ ὁποῖον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

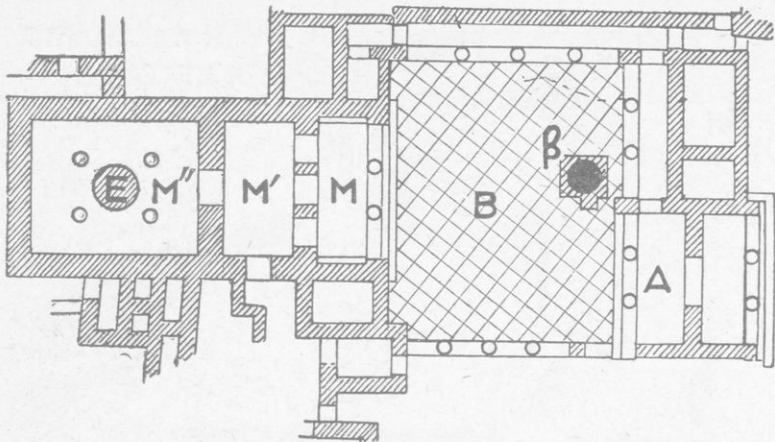

Εικ. 1. Ο κυκλικός περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. (*Αναπαράστασις)

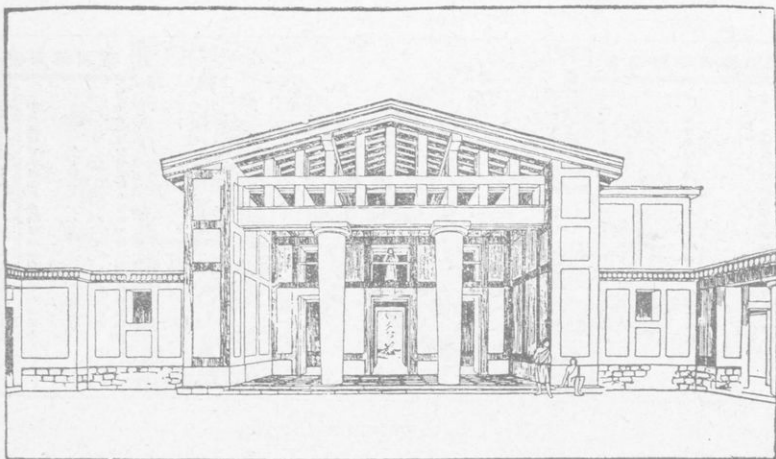
Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.

Πλάς ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρὸν «θριγκὸν κυάνιο» καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δωμάτων τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

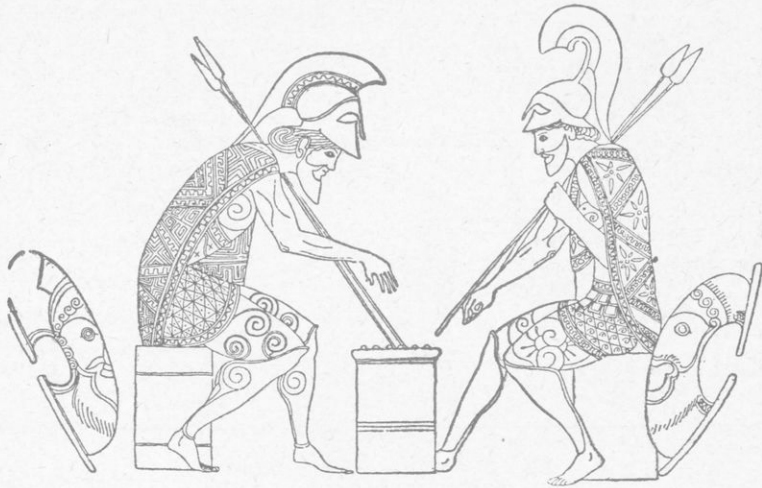
Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

Εικ. 4. Ἐξωτερικὸν μεγάρου (ἀναπαράστασις.)

Εἰκ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.

(Ἀναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

Εἰκ. 6. Μυκηναϊκά ἀγγεῖα.

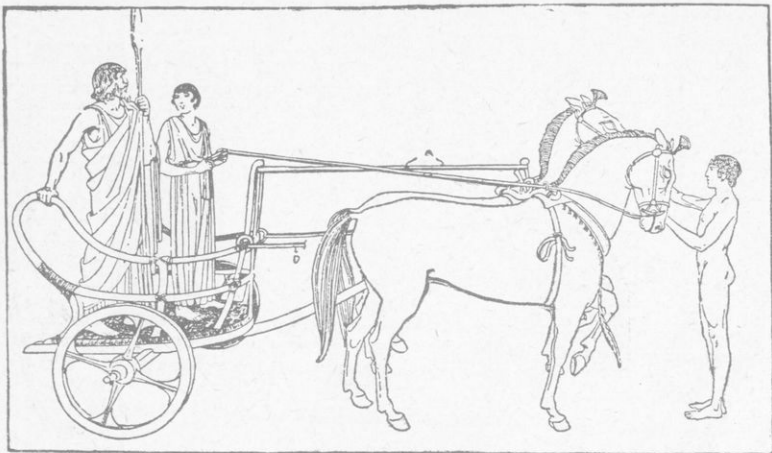
A Ἀγγεῖον τύπου κρατήρος

B. Μυκηναϊκή πρόχους.

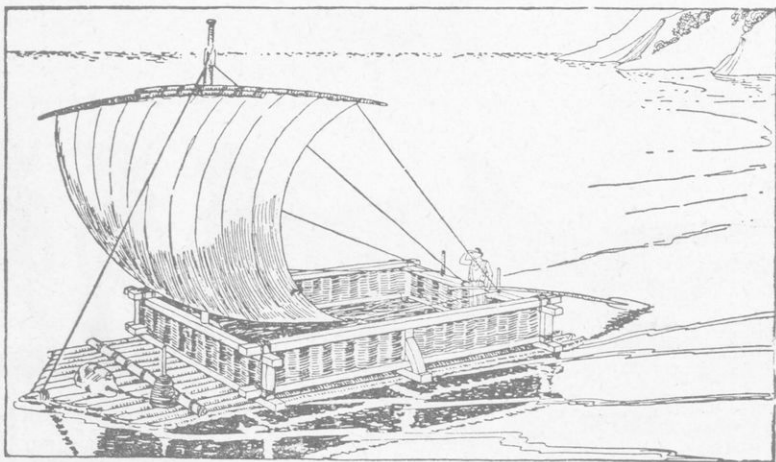

Εἰκ. 7. Ἄχαιοι πολεμισταὶ φέροντες πῆληκα με λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εἰκ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις).

Εἰκ. 9. Ὅσχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἄναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

good end

4-6-68

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15 / 21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

024000025371

ΕΚΔΟΣΙΣ Θ', 1961 (IV) — ΑΝΤΙΤΥΠΙΑ 15.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1035 / 23-3-61

Ἐκτύπωσις - βιβλιοδεσία Ν. ΤΙΑΠΕΡΟΓΛΟΥ καὶ Σία - Μεσιδώνη 15

350

